

INSPIRACJE MUZYCZNE

do podręcznika *Nasz elementarz*

1
KLASA

Jerzy Hamerski, Ewa Jakubowska, Michał Józwiak, Agnieszka Putkiewicz

INSPIRACJE MUZYCZNE do podręcznika *Nasz elementarz*

Kompendium metodyczne

Piosenki z praktycznymi wskazówkami do pracy

Zabawy muzyczne do wykorzystania przez cały rok

ZESPÓŁ AUTORSKI

Jerzy Hamerski, Ewa Jakubowska, Michał Józwiak, Agnieszka Putkiewicz

REDAKTORZY PROWADZĄCY

Agnieszka Brodowska, Katarzyna Koletyńska

REDAKCJA MERYTORYCZNA

Monika Gromek, Grażyna Kilbach

REDAKCJA JĘZYKOWA

Katarzyna Gańko, Agnieszka Gzylewska

PROJEKT I OPRACOWANIE GRAFICZNE

**Aneta Witecka,
Paweł Jaros, Katarzyna Trzeszczkowska**

(z wykorzystaniem motywu z okładki *Naszego elementarza*
zaprojektowanej przez Katarzynę Trzeszczkowską)

RYSUNKI, ZDJĘCIA I GRAFIKI

Elżbieta Śmietanka-Combik (żaba, wilk, świnka, osioł, słoń, koń, s. 60)

Jakub Kilbach (przykłady rysunkowe ilustracji dźwiękowych, s. 8)

Mariusz Malinowski (dzwonki chromatyczne, s. 47)

Fotolia.com (bocian, s. 60 – © platinka/Fotolia.com; kot, s. – 60 © designer_an/Fotolia.com; krowa, s. 60 – © sararoom/Fotolia.com; mucha, s. 60 – © Seamartini Graphics/Fotolia.com; pies, s. 60 – © punoo/Fotolia.com; sowa, s. 60 – © ya_mayka/Fotolia.com; trąbka, s. 30 – © MIGUEL GARCIA SAAV/Fotolia.com; dzwonki, s. 30 i 33 – © virgo28/Fotolia.com; tuba, s. 30 – © paulmz/Fotolia.com; talerze, s. 33 – © Packelle/Fotolia.com; bębenek 33 – © McCarony/Fotolia.com; trójkąt, s. 33 – © Jiripravda/Fotolia.com; instrumenty, s. 31 – © canicula/Fotolia.com; instrumenty, s. 31 – © wooster/Fotolia.com; instrumenty, s. 31 – © nikiteev/Fotolia.com)

Pixabay.com (świerszcz, s. 60 – CC0)

WYDAWCA

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Al. Ujazdowskie 28, 00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax: 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

Wydanie I

Warszawa 2014

ISBN 978-83-62360-86-4 (*Inspiracje muzyczne do podręcznika Nasz Elementarz. Klasa 1.*)

ISBN 978-83-62360-66-6 (*Poradnik dla nauczyciela klasy pierwszej szkoły podstawowej*)

Poradnik *Inspiracje muzyczne do podręcznika Nasz Elementarz. Klasa 1.* jest rozpowszechniany na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska, z wyjątkiem: a) rysunków, zdjęć i grafik z agencji fotograficznej Fotolia.com; b) utworów *Wiosna* z cyklu *Cztery pory roku* A. Vivaldiego, *Lot trzmiela* N. Rimskiego-Korsakowa, *Joy to the World* (melodia tradycyjna), *Taniec kurcząt w skorupkach* z cyklu *Obrazki z wystawy* M. Musorgskiego udostępnionych na licencji przez Apollo Music; c) pastorałki *Jam jest dudka* udostępnionej na licencji przez Agatę Steczkowską (szczegóły www.naszelementarz.men.gov.pl).

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
---------------------------	----------

KOMPENDIUM METODYCZNE	6
------------------------------------	----------

PIOSENKI Z PRAKTYCZNYMI WSKAZÓWKAMI DO PRACY

Wrzesień:

NO TO CO?	14
WŁAŚNIE MY	16
W NASZEJ KLASIE JAK W RODZINIE	18

Październik:

LEWO, PRAWO, LEWO	20
JESIENNE POPOŁUDNIE	24

Listopad:

CO TO ZA DZIEŃ?	27
-----------------------	----

Grudzień:

JAM JEST DUDKA	34
----------------------	----

Styczeń:

ZIMOWA JAZDA	36
--------------------	----

Luty:

ZEGAR I CZAS	39
--------------------	----

Marzec:

PACHNĄCA WIOSNA	41
-----------------------	----

Kwiecień:

ALFABET	43
---------------	----

Maj:

PŁYNIE WISŁA, PŁYNIE	48
MALOWANE BAJKI	50

Czerwiec:

SŁONECZNE LATO	52
----------------------	----

ZABAWY MUZYCZNE DO WYKORZYSTANIA PRZEZ CAŁY ROK	56
--	-----------

MATERIAŁY DODATKOWE

LISTA SAMPLI	63
SŁOWNICZEK ODGŁOSÓW	63
LISTA UTWORÓW DO SŁUCHANIA	65
SŁOWNICZEK TERMINÓW MUZYCZNYCH	67
AUTORZY I WYKONAWCY PIOSENEK	68

WAŻNE!

Aby w pełni korzystać z interaktywności poradnika, należy przed otwarciem pliku pobrać go i zapisać na dysku komputera.

WPROWADZENIE

*Muzyka to najwdzięczniejsze i nader pożyteczne poznanie, które kieruje nasz umysł ku wyższym rzeczom, a uszy koi melodią.
Dzięki muzyce trafnie myślimy, pięknie mówimy i odpowiednio się poruszamy.*

Kasjodor

Muzyka, poza funkcjami związanymi z umuzykalnianiem i uwrażliwianiem na piękno, odgrywa znaczącą rolę w edukacji wczesnoszkolnej, szczególnie w stymulacji rozwoju psychofizycznego dzieci oraz we wspieraniu procesu przyswajania przez nie wiedzy ogólnej. Stanowi również istotne wsparcie procesu dydaktyczno-wychowawczego w zakresie:

- pracy w sferze uczuć, emocji, wyobraźni;
- uwalniania i porządkowania ekspresji;
- kształtowania upodobań i postaw;
- wyzwiania kreatywności;
- ćwiczenia koncentracji;
- zaspokajania naturalnej potrzeby ruchu.

Szeroki kontekst edukacji muzycznej bywa często przyczyną obaw nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, którzy postrzegają ją jako trudną do realizacji w warunkach szkół ogólnokształcących. Wielu z nich – przede wszystkim ci, którzy nie mają przygotowania muzycznego lub posiadają je w niewielkim stopniu – wciąż poszukuje wsparcia w efektywnym prowadzeniu zajęć muzycznych.

Zadaniem tego poradnika jest inspirowanie nauczycieli do różnorodnych działań muzycznych z dziećmi. Zawiera on:

- nuty i teksty piosenek przeznaczonych do nauki w poszczególnych miesiącach oraz związane z nimi zabawy;
- praktyczne porady i wskazówki dotyczące nauki i wykorzystania piosenek;
- zabawy do realizacji przez cały rok szkolny;
- pomysły na wprowadzanie dzieci w świat muzyki.

W materiałach dodatkowych znajdują się propozycje utworów do słuchania oraz różne formy wizualizacji muzyki.

Częścią poradnika jest również kompendium metodyczne, szczególnie przydatne dla nauczycieli, którzy nie mają przygotowania muzycznego, i tych, którzy są na początku swojej drogi zawodowej.

Elektroniczna forma poradnika umożliwia jego modyfikację, zatem będzie on uzupełniany i aktualizowany w miarę potrzeb, sugestii i oczekiwań. Liczymy na to, że zgodnie ze swoim tytułem będzie on inspirować Państwa do prowadzenia z dziećmi ciekawych i niepowtarzalnych zajęć muzycznych.

KOMPENDIUM METODYCZNE

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2014 r., poz. 803) opisuje treści nauczania w zakresie edukacji muzycznej na etapie edukacji wczesnoszkolnej w następujący sposób:

3. Edukacja muzyczna. Uczeń:

1) w zakresie odbioru muzyki:

- a) zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej:
 - śpiewa proste melodie, piosenki z repertuaru dziecięcego; wykonuje śpiewanki i rymowanki; śpiewa w zespole piosenki ze słuchu (nie mniej niż 10 utworów w roku szkolnym); śpiewa z pamięci hymn narodowy,
 - odtwarza proste rytmy głosem,
 - odtwarza i gra na instrumentach perkusyjnych proste rytmy i wzory rytmiczne,
 - odtwarza i gra na instrumentach melodycznych proste melodie i akompaniamenty,
 - realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne; reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, biega, podskakuje); realizuje proste schematy rytmiczne (tataizacją, ruchem całego ciała),
 - wyraża ruchem nastrój i charakter muzyki; tańczy podstawowe kroki i figury krakowiaka, polki oraz innego, prostego tańca ludowego,
- b) rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika) i znaki notacji muzycznej (wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz),
- c) świadomie i aktywnie słucha muzyki (wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie) oraz określa jej cechy: rozróżnia i wyraża środkami pozamuzycznymi charakter emocjonalny muzyki, rozpoznaje utwory wykonane: solo i zespołowo, na chór i orkiestrę; orientuje się w rodzajach głosów ludzkich (sopran, bas) oraz w instrumentach muzycznych (fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja); rozpoznaje podstawowe formy muzyczne – AB, ABA (wskazuje ruchem lub gestem ich kolejne części);

2) w zakresie tworzenia muzyki:

- a) wie, że muzykę można zapisać i odczytać,
- b) tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki,
- c) improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad,
- d) wykonuje proste utwory, interpretuje je zgodnie z ich rodzajem i funkcją.

Muzyka w szkole to wyłącznie śpiew – ten głęboko zakorzeniony stereotyp spowodował, że zajęcia z tego przedmiotu często bywają marginalizowane. Należy sobie jednak uświadomić, że edukacja muzyczna opiera się na różnych formach aktywności, do których należą:

- śpiew;
- granie na instrumentach;
- słuchanie muzyki (percepcja);
- ruch przy muzyce;
- tworzenie muzyki (działania kreatywne).

O efektywnym i rzetelnym nauczaniu muzyki oraz o jej znaczącej roli we wspieraniu rozwoju psychofizycznego dzieci można mówić wówczas, gdy uczniowie będą mieli świadomie do czynienia ze wszystkimi wymienionymi formami aktywności muzycznej. Skutecznie przeprowadzone zajęcia w zakresie edukacji muzycznej powinny zawierać minimum trzy takie aktywności, realizowane w różnych proporcjach. Warto uświadomić sobie różnorodność działań w obszarze każdej z tych aktywności podczas pracy z uczniami w klasie pierwszej.

Poniżej zostały omówione szczegółowo formy aktywności muzycznej a także zagadnienia związane z wprowadzaniem pojęć muzycznych oraz z konstrukcją i przebiegiem zajęć muzycznych.

ŚPIEW

1. Zakres pojęciowy:

- proste melodie – śpiewanki;
- piosenki o tematyce związanej z treściami programowymi edukacji wczesnoszkolnej;
- rytmizacja tekstów: krótkie wierszyki, rymowanki, powiedzenia, przysłowia.

2. Sposoby realizacji:

- Osluchanie z piosenką – wielokrotne, codzienne słuchanie. W ten sposób można prezentować piosenkę na początku tygodnia lub dnia: jako wprowadzenie bloku tematycznego, pojedynczego tematu bądź ilustrację bajki, opowiadania, zagadnienia.
- Nauka od refrenu – powtarzanie kolejnych fragmentów refrenu za nauczycielem lub nagraniem aż do utrwalenia. Następnie nauczyciel śpiewa lub odtwarza zwrotki, a uczniowie włączają się w refrenie; potem następuje nauka zwrotek, a na końcu śpiewanie piosenki w całości.
- Rytmizacja tekstu – uczniowie powtarzają za nauczycielem kolejne fragmenty, recytując je w rytmie piosenki, następnie powtarzają z melodią w wolnym tempie, a potem śpiewają całość.
- Metoda ruchowa – wprowadzenie drobnego ruchu ilustrującego tekst piosenki, który pomoże w opanowaniu jej tekstu.
- Metoda rysunkowa – umieszczenie na tablicy prostych rysunków lub obrazków odpowiadających określonym fragmentom tekstu. Po jego opanowaniu, w celu sprawdzenia, nauczyciel powinien zdjąć lub wytrzeć poszczególne ilustracje i poprosić uczniów o wyrecytowanie odpowiadających im słów piosenki.

3. Wskazówki metodyczne:

- Przed rozpoczęciem nauki należy zaprezentować piosenkę – wykonać ją lub odtworzyć nagranie.
- Najlepiej zacząć naukę od refrenu (o ile występuje on w piosence), ze względu na jego powtarzalność.
- W klasie pierwszej nauka piosenki powinna być rozłożona w czasie – jednego dnia refren, następnego utrwalenie, potem zwrotki w ten sam sposób.
- Aby sprawdzić stopień opanowania tekstu piosenki, można ją zaśpiewać, celowo przekręcając niektóre słowa, i prosić dzieci, by poprawiały je na właściwe. Mali uczniowie bardzo lubią taką zabawę, a przy okazji chętnie i szybko się uczą.
- Po utrwaleniu piosenki można zaśpiewać ją w szczególny sposób – w grupach, z solistami, dotychczas prosty układ ruchowy lub akompaniament z użyciem gestodźwięków albo kilku instrumentów perkusyjnych itp. W ten sposób uczniowie będą obcować z piosenką jako małym utworem muzycznym.
- Warto wracać do nauczonych wcześniej piosenek, nie tylko powtarzając je lub wykorzystując podczas klasowych albo szkolnych uroczystości, lecz także w formie konkursów, klasowych list przebojów itp.
- Oprócz piosenek należy uczyć dzieci także prostych śpiewanek oraz sięgać do muzyki ludowej, którą dzieci łatwo przyswajają. Dobrze byłoby połączyć ją z zabawą ruchową lub tańcem. Rodzime melodie świetnie nadają się do rozmaitych muzycznych działań. Są też dziedzictwem kulturowym, tym bardziej warto, by poznawały je kolejne pokolenia.
Przykłady: *Groziak*, *Koziorajka*, *Jaworowi ludzie*, *Uciekła mi przepióreczka*, *Konik* i wiele innych, znanych w różnych regionach Polski.

GRANIE NA INSTRUMENTACH

1. Zakres pojęciowy:

- zabawy z gestodźwiękami;
- wykorzystywanie przedmiotów z otoczenia jako instrumentarium;
- wykonywanie prostych rytmów na instrumentach perkusyjnych niemelodycznych.

2. Sposoby realizacji:

- odgłosy i onomatopeje;
- gestodźwięki;
- prosty akompaniament do piosenek;
- realizacja schematów rytmicznych;
- tworzenie ilustracji dźwiękowych.

3. Wskazówki metodyczne:

- Wprowadzając dzieci w świat dźwięków, warto proponować im różne zabawy, dzięki którym przekonają się, że grać można niemal na wszystkim – nawet na własnym ciele.
- Należy pozwolić uczniom na odkrywanie gestów połączonych z dźwiękiem (klaskanie, tupanie, pstrykanie itp.). Mogą wymyślać akompaniamenty lub wzory rytmiczne złożone z gestodźwięków, towarzyszące śpiewaniu lub układom ruchowym.
- Warto zachęcać uczniów do konstruowania instrumentów z przedmiotów codziennego użytku. Takie działania rozwijają u dzieci kreatywność i jest inspiracją do własnych dźwiękowych poszukiwań. Z klocków, pudełek, gazet, plastikowych lub drewnianych łyżek i różnych pojemników można nie tylko skonstruować dźwiękowe instalacje, lecz także stworzyć „orkiestrę” – na wzór prawdziwej.
- Rozdając dzieciom instrumenty perkusyjne, należy podkreślać wielokrotnie, że to nie są zabawki, ale trzeba też pozwolić im na próby zagrania na nich na różne sposoby. Uczniowie dość często powinni zamieniać się instrumentami. Trzeba przy tym pamiętać o właściwym nazywaniu poszczególnych instrumentów, nie popadając przy tym w przesadę (nie ma potrzeby na trójkąt mówić triangel, a na talerze – czonele, choć grzechotki można nazywać marakasami, tarkę – guiro [wym. giro], a kołatki – kastanietami).
- Na instrumentach można towarzyszyć śpiewaniu piosenki np. z podziałem na grupy (wokalną i instrumentalną) lub zagrać na nich utwory stricte instrumentalne, tworząc tzw. partyturę rytmiczną, za pomocą której dzieci mogą ilustrować poszczególne brzmienia wymyślonymi przez siebie znakami i kolorami albo układać w formie przestrzennej z użyciem różnych rekwizytów (klocki, kasztany, guziki, kolorowe cukierki itp.). Poszczególne grupy instrumentalne najpierw ćwiczą swoje partie oddzielenie, potem jednocześnie po dwie grupy, a na końcu wszyscy wykonują całość. W ten sam sposób można konstruować partytury realizowane odgłosami i gestodźwiękami.
- Za pomocą odgłosów, gestodźwięków, grających przedmiotów i instrumentów uczniowie mogą także tworzyć ilustracje dźwiękowe na określony temat, np. odgłosy lasu, łąki, deszczu, wiejskiego podwórka, ruchu ulicznego, dźwięki z kosmosu, rozmowy robotów itp. (przykłady rysunkowe – Jakub Kilbach).

dźwięk grzechotki

dźwięk bębena

dźwięk trójkąta

dźwięk fletu

SŁUCHANIE MUZYKI (PERCEPCJA)

1. Zakres pojęciowy:

- aktywne słuchanie muzyki;
- reakcja na zmianę wysokości dźwięków, dynamiki, tempa;
- umiejętność określania nastroju w muzyce.

2. Sposoby realizacji:

- słuchanie muzyki programowej, ilustracyjnej, absolutnej;
- uwzględnienie rodzajów percepcji: aktywnej, świadomej.

3. Wskazówki metodyczne:

- Słuchanie z dziećmi muzyki artystycznej powoduje, że jest ona przez nie postrzegana w sposób naturalny, bez uprzedzeń i stereotypów, w myśl których często bywa uznawana za niezrozumiałą, skomplikowaną i nudną.
- Warto zastosować metodę aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss¹, opartą na łączeniu percepcji z różnymi formami aktywności: ruchem w zakresie małej motoryki, prostymi układami ruchowymi, towarzyszeniem odgłosami, gestodźwiękami lub grą na instrumentach perkusyjnych, animacją rekwizytów, tworzeniem żywych obrazów itp.
- Percepcję muzyki uczniowie mogą opisywać na różne sposoby – poprzez rozmowę o jej nastroju czy dzielenie się wrażeniami i odczuciami, a także wyrażać środkami pozamuzycznymi – tworząc kompozycje plastyczne lub opowiadania na podstawie wysłuchanego utworu.
- Oprócz działania na wyobraźnię młodych słuchaczy należy także wzbogacać ich doświadczenia, prezentując brzmienia różnych instrumentów – oddzielnie i w konkretnych utworach muzycznych, z nawiązaniem do struktury lub elementów słuchanej muzyki.
- Bardzo ważny jest czas percepcji – dobierając odpowiedni repertuar z literatury muzycznej, trzeba pamiętać, żeby długość utworów nie przekraczała 5 minut.

RUCH PRZY MUZYCE

1. Zakres pojęciowy:

- kształtowanie orientacji przestrzennej;
- dopasowanie rodzaju ruchu do charakteru muzyki;
- reakcja na zmianę kierunku i tempa ruchu;
- reakcja ruchem na ustalone sygnały dźwiękowe;
- zabawy ruchowe do muzyki wokalne i instrumentalne.

2. Sposoby realizacji:

- rozwijanie małej motoryki;
- marsz w różnych kierunkach lub z wykorzystaniem figur korowodowych;
- fabularyzowane zabawy muzyczno-ruchowe;
- układy ruchowe;
- tańce i zabawy ludowe;
- tańce: integracyjne, w kręgu, terapeutyczne;
- pląsy.

¹ Metoda aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss pozwala dzieciom uczestniczyć w utworze muzycznym – radośnie – i rozumnie go odbierać. Uczniowie słuchają utworu i wykonują proste ruchy rytmiczne na siedząco albo ruchy taneczne według wskazówek nauczyciela. Takie słuchanie muzyki integruje różne formy aktywności: słuchanie, granie, tańczenie i śpiewanie z elementami pantomimy, dramy i różnych form plastycznych, a ponadto zapoznaje dzieci z różnymi aspektami dzieła muzycznego – jego formą, tempem i rytmem oraz dynamiką i barwą (na podstawie: J. Tarczyński, *Aktywne słuchanie muzyki według Batii Strauss*, „Wychowanie Muzyczne w Szkole”, nr 2–3/2000).

3. Wskazówki metodyczne:

- Należy uwzględnić potrzebę ruchu, szczególnie ważną dla uczniów klas I–III.
- Warto często proponować uczniom zabawy rozwijające małą motorykę, co jest bardzo przydatne zwłaszcza w czasie, gdy dzieci uczą się pisać.
- Każdy rodzaj muzyki może stanowić podstawę do przeprowadzenia zabaw ruchowych, wskazane jest więc jej różnicowanie.
- Ruchowi przy muzyce mogą towarzyszyć rekwizyty, najlepiej wykonane samodzielnie przez dzieci – wpływa to na zwiększenie elastyczności, płynności i precyzji ruchu.

TWORZENIE MUZYKI (DZIAŁANIA KREATYWNE)

1. Zakres pojęciowy:

- różne aspekty improwizacji swobodnej i ukierunkowanej.

2. Sposoby realizacji:

- tworzenie prostych rytmów – wykonywanie ich na instrumentach i za pomocą gestodźwięków;
- improwizacje głosowe, ruchowe, instrumentalne;
- wyrażanie muzyki środkami pozamuzycznymi;
- tworzenie akompaniamentów rytmicznych przy użyciu gestodźwięków i instrumentów perkusyjnych;
- proste uzupełnienia melodyczne i rytmiczne;
- tworzenie dwu-, trzydźwiękowych melodii do wyliczanek, rymowanek, przysłów;
- wymyślanie opowieści do muzyki z wykorzystaniem onomatopei, odgłosów, gestodźwięków.

3. Wskazówki metodyczne:

- W każdej formie aktywności muzycznej jest miejsce na działania twórcze, rozwijające kreatywność dzieci.
- Nauczyciel powinien zachęcać uczniów do działań twórczych zarówno ukierunkowanych, jak i swobodnych oraz nagradzać ich wysiłki pochwałami i ocenami.

WIEDZA O MUZYCE (WPROWADZANIE POJĘĆ MUZYCZNYCH)

1. Zakres pojęciowy:

- zgodny z podstawą programową.

2. Sposoby realizacji:

- pogadanka;
- metody pogładowe;
- wizualizacja.

3. Wskazówki metodyczne:

- Wiedzę muzyczną należy wprowadzać stopniowo, poprzez działania praktyczne, najlepiej w formie zabawy.
- Nauczyciel powinien często rozmawiać z uczniami o muzyce i związanych z nią zagadnieniach, jednak te pogadanki nie mogą zajmować zbyt wiele czasu.
- Warto wizualizować muzykę, ponieważ uczniowie w większości są wzrokowcami. Służą temu sprawdzone od dawna sposoby, takie jak fonogestyka, umożliwiająca „pokazanie” melodii, oraz tataizacja, dzięki której odczytuje się rytm z uwzględnieniem jedynie relacji czasowej między ćwierćnutami (odczytywanymi „marszowo” na sylabie „ta”) a ósemkami (odczytywanymi dwa razy szybciej na sylabie „ti”) oraz pauzy ćwierćnutowej (na sylabie „sza”).
- Wizualizacji muzyki służą także rekwizyty oraz różne grające przedmioty.

KONSTRUKCJA I PRZEBIEG ZAJĘĆ MUZYCZNYCH

Podczas planowania i konstruowania zajęć muzycznych warto wziąć pod uwagę poniższe wskazówki.

- Niezależnie od zaplanowanych raz w tygodniu dłuższych zajęć dzieci powinny mieć kontakt z muzyką codziennie, także w formie tzw. chwil (momentów) muzycznych, podczas których mogą np. utrwalać poznaną piosenkę, wziąć udział w poznanej wcześniej zabawie itp.
- Dzieci powinny być aktywne na zajęciach muzycznych i traktować je jako wyjątkowe, inne niż pozostałe. Warto więc zadbać o formułę tych zajęć. Nauczyciel powinien wprowadzać takie rytuały, jak muzyczne powitanie i pożegnanie, odniesienia niewerbalne – sygnały gestem lub na instrumentach perkusyjnych, ustalone wcześniej zasady dotyczące wzajemnych relacji, dyscypliny na zajęciach i bezpieczeństwa podczas zabaw.
- Z pięciu form aktywności omówionych wcześniej: śpiew, granie na instrumentach, słuchanie muzyki (percepcja), ruch przy muzyce, tworzenie muzyki, na każdych zajęciach muzycznych powinny być zrealizowane minimum trzy, przy czym ich dobór oraz proporcje muszą wynikać z tematyki zajęć.
- W klasie pierwszej priorytetami są śpiew, ruch przy muzyce oraz granie na instrumentach perkusyjnych.
- Słuchanie muzyki powinno być aktywne i ukierunkowane.
- Piosenka, której dzieci uczą się dla jej wartości poznawczych oraz by nabyć umiejętności wyrażania ekspresji poprzez śpiew, powinna być osią, wokół której koncentrują się kolejne działania muzyczne. Na naukę piosenki nigdy nie można poświęcać całych zajęć.
- Nauczyciel, niezależnie od stopnia przygotowania muzycznego i przekonania o swoich predyspozycjach muzycznych, jest dla uczniów przewodnikiem i doradcą. W związku z tym powinien aktywnie uczestniczyć w zajęciach, przygotowując się do nich wcześniej – szczególnie w przypadku zabaw ruchowych i tańców oraz percepcji muzyki. Dzieci lubią, kiedy nauczyciel śpiewa lub gra z nimi, dlatego nie należy korzystać wyłącznie z nagrań.
- Nauczyciele, którzy nie potrafią biegle posługiwać się zapisem nutowym, mogą go traktować nie jako tekst źródłowy, tylko jako wsparcie w nauce piosenek i melodii instrumentalnych. Wystarczy, że będą kierować się położeniem nut na pięciolinii, wskazującym zmiany wysokości poszczególnych dźwięków (kierunek linii melodycznej) oraz rytmu (im mniejsze odstępy między nutami, im więcej szczegółów w ich obrazie graficznym, tym drobniejsze, krótsze wartości rytmiczne).
- W dążeniu do perfekcji nie można ograniczać spontaniczności dzieci – w tej grupie wiekowej dopuszczalne są niedoskonałości związane z czystością intonacji podczas śpiewu lub z precyzją przy odtwarzaniu rytmów. Radykalnie negatywna ocena i podział uczniów na bardziej lub mniej uzdolnionych może doprowadzić do zablokowania ekspresji muzycznej na długie lata.
- Inspiracja do działań muzycznych powinna przebiegać dwutorowo między uczniami a nauczycielem: dzieci często nieświadomie podpowiadają, jak dotrzeć do nich z praktyką i teorią – wystarczy umiejętnie je obserwować.

Muzyka, która poprzez swoją różnorodność i uniwersalność stanowi doskonałe wsparcie rozwoju psychofizycznego dzieci, powinna być wykorzystywana w edukacji wczesnoszkolnej w jak najszerszym zakresie. Mając tę świadomość, należy stwarzać uczniom jak najwięcej szans na obcowanie z nią. Każda lekcja i każdy moment muzyczny powinny być dla nich radosnym przeżyciem, przynoszącym wiele pozytywnych emocji i doznań, łączącym we wspólnych działaniach twórczych i stanowiącym miłe wspomnienie z pierwszych lat szkolnej drogi.

The background features a whimsical illustration. A giraffe with a large, multi-colored spiral on its neck is the central focus. The spiral is composed of various colors including red, orange, yellow, and green. The giraffe's body is also decorated with colorful patterns. Surrounding the giraffe are several musical notes in various colors (red, purple, green) and a small white dog with a pink nose. The overall style is soft and artistic.

PIOSENKI Z PRAKTYCZNYMI WSKAZÓWKAMI DO PRACY

PIOSENKI I ZABAWY

Zaproponowane piosenki odnoszą się do treści zawartych w *Naszym elementarzu*, a także do kalendarza roku szkolnego. Są dostosowane do możliwości wokalnych i predyspozycji muzycznych sześciolatków. Każda z nich ma dwie wersje: wokально-instrumentalną, którą można wykorzystać zarówno do demonstracji, jak i do zabaw ruchowych, oraz instrumentalną, będącą atrakcyjnym, profesjonalnym akompaniamentem do wykorzystania podczas utrwalenia nauczonej piosenki lub jej prezentacji na klasowych bądź szkolnych uroczystościach. Do piosenek dołączone są krótkie opisy, wskazówki praktyczne dotyczące problematyki wykonawczej oraz propozycje zabaw – inspiracje do różnorodnych działań muzycznych.

Piosenki w wersjach wokально-instrumentalnych i instrumentalnych oraz sample to pliki w formacie mp3, natomiast teksty piosenek oraz zapisy nutowe – w formacie PDF.

Legenda:

wersja wokально-instrumentalna

wersja instrumentalna z linią melodyczną

tekst piosenki

zapis nutowy

sample (przykłady dźwiękowe)

WRZESIEŃ

NO TO CO? – NA ROZPOCZĘCIE DNIA

muzyka: Jerzy Hamerski, słowa: Maria Szypowska

Allegro

C A7 Dm7 G Am7 D7 G4 G7

Rzecz to pe - wna, rzecz to zna - na, że się trze - ba śmiać od ra - na.

5 C C/E F F#dim C G

Cho - ący na - wet z tru - dem szło, no to co, no to co?

9 C C/E F G7 C

Cho - ący na - wet z tru - dem szło, no to co?

1. *Rzecz to pewna, rzecz to znana,
że się trzeba śmiać od rana.*

*Ref.: Choćby nawet z trudem szło,
no to co, no to co?
Choćby nawet z trudem szło,
no to co?*

2. *To nie czary, to nie cuda,
wszystko się chętnemu uda.*

Ref.: Choćby nawet...

3. *Komu nie brak jest ochoty,
ten nie boi się roboty.*

Ref.: Choćby nawet...

▶ O PIOSENCE...

Jest to piosenka na codzienny „dobry początek”, ponieważ zachęca do nauki, pracy i pokonywania trudności. Ma pogodny nastrój, dość szybkie tempo i prosty rytm ćwierćnutowo-ósemkowy na wzór rytmizowanych dziecięcych wyliczanek.

Utwór śpiewamy wesoło i w szybkim tempie, z włoskiego – *allegro*.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Piosenka ma charakter prostej, krótkiej śpiewanki. Dlatego należy uczyć jej fragmentami: kolejne zwrotki i refren, a na koniec zaśpiewać całość.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Piosenka powitalna na rozpoczęcie zajęć; można ją tylko zaśpiewać lub połączyć śpiew z ruchem.
2. Ślubowanie uczniów klas pierwszych.
3. Zabawa ruchowa integrująca klasę:
 - a. zwrotki: dzieci idą parami po obwodzie koła – 8 kroków marszu, potem zatrzymują się i stają przodem do siebie;
 - b. refren:
 - *Choćby nawet z trudem szło* – dzieci klaszczą rytmicznie 4 razy w dłonie partnera;
 - *no to co?* – tupią zgodnie z rytmem.

WŁAŚNIE MY – NA ZAKOŃCZENIE ZAJĘĆ

muzyka: Jerzy Hamerski, słowa: Marcin Przewoźniak

Allegro

C A7 Dm7 G7 Am7 D7 G4 G7

Dnia ka - żde - go wię - cej wie - my, bo się wię - cej u - czyć chce - my.

5 C C/E F F#dim C/G G7

Kto ma w szko - le do - bre dni? Wła - śnie my! Wła - śnie my!

9 C C/E F G7 C

Kto ma sa - me do - bre dni? Wła - śnie my!

1. Dnia każdego więcej wiemy,
bo się więcej uczyć chcemy.

Ref.: Kto ma w szkole dobre dni?
Właśnie my! Właśnie my!
Kto ma same dobre dni?
Właśnie my!

2. Od dzwoneczka do dzwoneczka.
Jutro bajka. Dziś wycieczka.

Ref.: Kto ma w szkole...

3. Gdy do domu już dotrzemy,
wszystko zaraz opowiemy.

Ref.: Kto ma w szkole...

▶ O PIOSENCE...

Piosenka do zaśpiewania na zakończenie zajęć. Ma taką samą melodię jak utwór *No to co? Śpiewamy ją równieź wesoło i w szybkim tempie, czyli allegro.*

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Piosenka ma charakter prostej, krótkiej śpiewanki. Dlatego należy uczyć jej fragmentami: kolejne zwrotki i refren, a na koniec zaśpiewać całość.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Utwór pożegnalny na zakończenie zajęć; można go tylko zaśpiewać lub połączyć śpiew z ruchem.
2. Ślubowanie uczniów klas pierwszych.
3. Pożegnalna zabawa ruchowa:
 - a. zwrotki: dzieci maszerują po całej sali w różnych kierunkach – 7 kroków, na koniec danej zwrotki (na ósmym kroku) zatrzymują się przy najbliższej stojącej osobie i tworzą z nią parę;
 - b. refren:
 - *Kto ma w szkole dobre dni?* – dzieci w parach, trzymając się za ręce, wykonują półobrót czterema krokami (w dowolną stronę);
 - *Właśnie my!* – 3 razy tupią zgodnie z rytmem;
 - *Właśnie my!* – 3 razy klaszczą w dłonie partnera zgodnie z rytmem;
 - *Kto ma same dobre dni?* – dzieci w parach, trzymając się za ręce, wykonują półobrót czterema krokami w drugą stronę;
 - *Wła-śnie* – 2 razy tupią zgodnie z rytmem;
 - *my* – klaszczą raz w dłonie partnera.

WRZESIEŃ

W NASZEJ KLASIE JAK W RODZINIE

muzyka: Mariusz Matuszewski, słowa: Marcin Przewoźniak

Moderato

C A7 Dm G7 C

W na-szej kla-sie jak w ro - dzi-nie. Wła-śnie z te-go kla-sa sły-nie. Ra - zem

5 D7 G G7 **Allegro**

za - wsze ra - dę da - my i tak wspó-łnie za - śpie wa-my:

10 C Am Dm7 G7 C Am Dm7 G7 C C7

Rę - ka w rę-kę! Ra-mię w ra-mię! Nie je - ste-śmy tu - taj sa-mi! Ma-my kla-sę!

15 F F#dim C/G G7 C

Pa - nią! Nas! Na przy - go - dy szko - lne czas!

1. *W naszej klasie jak w rodzinie.
Właśnie z tego klasa słynie.
Razem zawsze radę damy
i tak wspólnie zaśpiewamy:*

*Ref.: Ręka w rękę!
Ramię w ramię!
Nie jesteśmy tutaj sami!
Mamy klasę!
Panią!
Nas!
Na przygody szkolne czas!*

2. *My tu razem, proszę mamy,
wszystko wspólnie odkrywamy.
A gdy czegoś się dowiemy,
zaraz chórem śpiewać chcemy:*

Ref.: Ręka w rękę!...

2. *Nie ma słabych. Nie ma małych.
Wspólnie świat poznamy cały.
Wszyscy razem! Umie każdy
gołą ręką strącać gwiazdy!*

Ref.: Ręka w rękę!...

3. *Ta pomaga, ten jest silny,
ta dowodzi, ten jest pilny.
Zawsze z dumą więc mówimy,
że wspaniale się różnimy.*

Ref.: Ręka w rękę!...

▶ O PIOSENCE...

Szkoła to miejsce zawierania pierwszych przyjaźni, często trwających całe życie. Piosenka *W naszej klasie jak w rodzinie* podkreśla wartość funkcjonowania w grupie, wspólnego przeżywania radosnych chwil i wspierania się w trudnych sytuacjach.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Naukę utworu warto rozpocząć od refrenu, a potem wprowadzać kolejne zwrotki.

Piosenka zaczyna się od przedtaktu, czyli niepełnego taktu. Jego uzupełnienie znajduje się w ostatnim takcie piosenki. Liczymy: *raz, dwa, trzy*, na cztery zaczynamy śpiewać (*W na-szej*). Zwrotki śpiewamy w tempie umiarkowanym – *moderato*.

Należy zwrócić uwagę na zmianę metrum i tempa w refrenie. Trzeba też zadbać o to, by dzieci nie śpiewały w czasie pauz. W tym celu podczas nauki zwrotek nauczyciel może na każdej pauzie np. pstryknąć palcami lub klasnąć.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Piosenka do wykorzystania w momentach wspólnego przeżywania radosnych chwil bądź wspierania się w trudnych chwilach. Piosenkę można tylko zaśpiewać lub połączyć śpiew z ruchem.

2. Ślubowanie uczniów klas pierwszych.

3. Zabawa ruchowa:

- a. zwrotki: dzieci, ustawione jedno za drugim po obwodzie koła, śpiewając, maszerują;
- b. intro (przygrywka przed refrenem): dzieci tworzą koło wiązane;
- c. refren:
 - *Ręka w rękę!//Ramię w ramię!* – 4 kroki do środka koła;
 - *Nie jesteśmy tutaj sami!* – 4 kroki z powrotem (tyłem);
 - *Mamy klasę!* – 4 klaśnięcia;
 - *Panią!//Nas!* – 3 uderzenia oburącz w uda;
 - *Na przygody szkolne czas!* – obrót wokół własnej osi.

4. Zabawa „Rytmiczne echo”:

Zabawa ma na celu przygotowanie dzieci do wykonania akompaniamentu na instrumentach perkusyjnych w refrenie piosenki.

Nauczyciel przygotowuje trzy instrumenty: trójkąt, bębenek i guiro (tarkę). Staje naprzeciwko uczniów i prosi, by powtarzali po nim, tak jak echo. Najpierw gra na trójkącie różne proste rytmy, a dzieci powtarzają je na sylabie „dzyń”, analogicznie na bębnieku – sylaba „bum” i na guiro – odgłos „trrr”.

Kolejnym etapem zabawy jest powtarzanie rytmów odgłosami połączonymi z naśladowaniem gry na tych trzech instrumentach.

5. Akompaniament na instrumentach perkusyjnych.

Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy. Jedna będzie śpiewać, druga grać podczas wykonywania refrenów (potem grupy mogą zamienić się rolami). Uczniowie z zespołu akompaniującego otrzymują bębenki, trójkąty i guiro (tarki). Nauczyciel próbuje z każdą grupą instrumentalną według następujących rytmów:

- trójkąty – zawsze na „raz”;
- bębenki – półnutami, czyli na „raz” i na „trzy” (alternatywnie: w rytmie melodii refrenu);
- guiro – na samym końcu, po zaśpiewaniu *Na przygody szkolne czas!*

P A Ź D Z I E R N I K

LEWO, PRAWO, LEWO

muzyka: Ewa Jakubowska, słowa: Maria Lorek

Tempo umiarkowane

1 F C G C F C G C F C 6 G C F C

pikanie jak w sygnalizatorze ulicznym simile - - - - -

G C CANTO I F C G C 11 F C G C

Prze- cho- dzie- nie przez jezd- nię nie jest za- ba- wą. Za-

F C G C F C 16 G C

trzy- maj się! *klakson* *tupnięcie* Spójrz w le- wo, po- tem w pra- wo. Prze- cho-

F C G C F C G C

dze- nie przez jezd- nię nie jest za- ba- wą. Jesz- cze

21 F C G C F C G C REFREN F C

raz- ko- le- żan- ko, ko- le- go - spójrz w le- wo. *klakson* W le-

26 G C F C G C F C G C 31 F C

wo, w pra- wo, w le- wo, w le- wo, w pra- wo,

G C *klaskanię* CANTO II

w le- wo. *śpiew a capella* O- o- o o- stro- żność nie za- szko-

36

dzi. Gdy jezd- nia wol- na - mo- żesz prze- cho-

41 F C G C F C

śpiew z akompaniamentem dzieć. O- o- o o- stro- żność nie za- szko-

G C F C G C

dzi. Gdy jezd- nia wol- na - mo- żesz prze- cho-

REFREN 51

dzić. W le- wo, w pra- wo, w le- wo, w le- wo,

56 *CODA* *skandując*

w pra- wo, w le- wo. W le- wo, w pra- wo, w le- wo.

61 *śpiew* *echo* *skandując*

Mo- żesz prze- cho- dzić. W le- wo, w pra- wo,

66 *śpiew*

w le- wo. Mo- żesz prze- cho- dzić. O- o- o

71

mo- żesz prze- cho- dzić.

1. Przechodzenie przez jezdnię nie jest zabawą.
Zatrzymaj się! Spójrz w lewo, potem w prawo.
Przechodzenie przez jezdnię nie jest zabawą.
Jeszcze raz – koleżanko, kolego – spójrz w lewo.

Ref.: W lewo, w prawo, w lewo,
w lewo, w prawo, w lewo.

2. O-o-o ostrożność nie zaszkodzi.
Gdy jezdnia wolna – możesz przechodzić.
O-o-o ostrożność nie zaszkodzi.
Gdy jezdnia wolna – możesz przechodzić.

Ref.: W lewo, w prawo, w lewo,
w lewo, w prawo, w lewo.

W lewo, w prawo, w lewo. (*parlando*)
Możesz przechodzić.
W lewo, w prawo, w lewo. (*parlando* 2× szybciej)
Możesz przechodzić.
O-o-o możesz przechodzić.

▶ O PIOSENCE...

Piosenka na temat zasad bezpieczeństwa na ulicy pomoże dzieciom utrwalić nawyk właściwego zachowania podczas przechodzenia przez jezdnię.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Wprowadzanie piosenki nauczyciel zaczyna od pytania: *Czy przechodzenie przez jezdnię jest zabawą?* Następnie śpiewa początkowy fragment lub prezentuje śpiew z nagrania: *Przechodzenie przez jezdnię nie jest zabawą.* Prosi, by wszystkie dzieci powtórzyły. Gdy zrobią to dwukrotnie, zaprasza do wysłuchania piosenki i pyta: *Czy ktoś już wie, jak należy przechodzić przez jezdnię?*

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Dźwiękowe scenki uliczne.

- a. Polecenie nauczyciela: *Odgadnijcie, co to za dźwięki. Narysujcie, co słyszycie* (efekty dźwiękowe: klakson, pisk hamującego auta, pikanie sygnalizatora świetlnego).

Zestaw sampli do scenek ulicznych:

KLAKSON

HAMULEC

PIKANIE SYGNALIZATORA

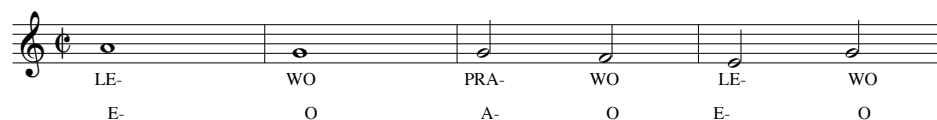
- b. Polecenie nauczyciela: *Ułóżcie własną scenkę przedstawiającą przechodzenie przez jezdnię.*

Wykorzystajcie do tego efekty dźwiękowe z poprzedniej zabawy. Rekwizyty: wycięte z papieru tarcze w kolorze czerwonym, żółtym i zielonym.

2. Korowód z tarczami w trzech kolorach (czerwonym, żółtym, zielonym).

Podczas rozmów o zachowaniu zasad bezpieczeństwa w ruchu ulicznym warto przeprowadzić zabawę – troje dzieci dyryguje ruchem, stojąc przodem do klasy podzielonej na dwie grupy: kierowców i pieszych.

3. EO-AO-EO – ćwiczenia wokalne.

- a. Polecenie nauczyciela: *Zaśpiewajmy słowa: lewo, prawo, lewo na samych samogłoskach. Jak to będzie brzmiało?* (EO-AO-EO).

- b. Powtarzanie melodii od kolejnych stopni w dół i w górę jest dobrym ćwiczeniem wokalnym (patrz zestaw sampli poniżej), zwłaszcza jeśli zwróci się uwagę na to, że przy każdej samogłosce inaczej otwieramy usta.

Zestaw sampli do ćwiczeń wokalnych EO-AO-EO:

EO-AO-EO – postać wyjściowa (F-dur)

EO-AO-EO – transpozycje w dół (coraz niżej): F-E-Es-D

EO-AO-EO – transpozycje w górę (coraz wyżej): F-Fis-G-As

- c. Zabawa z lusterkami: uczniowie patrzą w lusterka (lub wszyscy w jedno większe lustro) i obserwują swoje twarze podczas realizacji tego ćwiczenia. Mogą także wykonać je w parach bez lusterek – wtedy jedno dziecko będzie lustrzanym odbiciem drugiego.

4. W lewo, w prawo, w lewo.

Rytm „w lewo, w prawo, w lewo” zapewnia odpowiedni czas na rozejrzenie się na jezdni.

Rytm ten warto przećwiczyć z dziećmi niezależnie od śpiewu: wypowiadając go głośno we właściwym tempie (jak w piosence, w takcie 57) i dwa razy szybciej (jak w końcowym fragmencie, w takcie 65 – jako przyspieszenie reakcji). Ponadto można ćwiczyć go również: chodząc i klaszcząc, śpiewając „na samogłoskach” z rymowanki *Lewo, prawo, lewo*, czyli EO-AO-EO (jak wyżej), w zabawie z instrumentami „Szalona orkiestra” (patrz rozdział *Zabawy muzyczne do wykorzystania przez cały rok*) itp.

Warto powrócić do tego ćwiczenia przy omawianiu wszystkich samogłosek a, ą, e, ę, i, o, u, y wraz ze śpiewanką *Pajaczek pędzi do muchy*. W zabawie ruchowej dzieci poruszają się zgodnie z akompaniamentem instrumentu perkusyjnego: chodzą, gdy nauczyciel gra ćwierćnutą, biegają, gdy wykonuje ósemki. Gdy instrument zamilknie, śpiewają odpowiednio w rytmie ćwierćnut lub ósemek (dwa razy szybciej).

PAJĄCZEK – wersja podstawowa

PAJĄCZEK – dzwonki

PAJĄCZEK – dzwonki 2x szybciej

PAJĄCZEK

mel. i opr.: Ewa Jakubowska

ŚPIEW

Pa- ją- czek pę- dzi do mu- chy, pa- ją- czek pę- dzi do mu- chy, pa- ją- czek pę- dzi do mu- chy.

PAJĄCZEK

mel. i opr.: Ewa Jakubowska

2 X SZYBCIEJ

Pa- ją- czek pę- dzi do mu- chy, pa- ją- czek pę- dzi do mu- chy, pa- ją- czek pę- dzi do mu- chy.

P A Ź D Z I E R N I K

JESIENNE POPOŁUDNIE

muzyka: Mariusz Matuszewski, słowa: Emilia Waśniowska

Andante

Voice *Dm*

Kie - dy nu - dzisz się pa - sku - dnie w je - sie - nne po - po - lu - dnie, bo

Vo. *A7* *Dm*

w ka - żdym ką - tku świa - ta chlu - pie deszcz. Gdy ci

Vo. *A7* *Dm*

smu - tno i nie - mra - wo, kie - dy tę - sknisz za za - ba - wą, wte - dy

Vo. *A7* *Dm* **Allegro** *D*

mo - żesz, wte - dy mo - żesz, je - śli chcesz: krze - sło zmie - nić w ko -
zro - bić z ga - zet ko -

Vo. *A7* *D* *D7*

ni - ka, o - stro na nim po - bry - kać, szu - kać ska - rbu w gu -
ro - nę, z ja - błka be - rło zło - co - ne, sto - czyć bo - je pod

Vo. *G* *D/A* *A7* *1. D* *2. D* *G6* *Gm*

zi - kach, za kró - la prze - brać się. zjeść. Mo - żesz zro - bić z ga -
sto - łem, a w ko - řcu be - rło

Vo. *D* *G6* *Gm* *D* *G6* *Gm* *D* *D#dim*

łga - nka la - lkę pię - kną jak la - lka, u - szyc dla niej u - bra - nka i po -

Vo. *Em* *A7* *D* *D* *A7*

wie - dzieć ma - mie wiersz. Wziąć z pó - łe - czki ksią - że - czkę lub u - ło - żyć ba -

Vo. 29 D G7 D D/A A7 D
je - czkę o tym kró - lu, co ba - rdzo, co ba - rdzo lu - bił deszcz, co

Vo. 34 D/A A7 D
ba - rdzo lu - bił deszcz.

1. Kiedy nudzisz się paskudnie
w jesienne popołudnie,
bo w każdym kątku świata
chlupie deszcz.

2. Gdy ci smutno i niemrawo,
kiedy tęsknisz za zabawą,
wtedy możesz, wtedy możesz,
jeśli chcesz:

3. Krzesło zmienić w konika,
ostro na nim pobrykać,
szukać skarbu w guzikach,
za króla przebrać się.

4. Zrobić z gazet koronę,
z jabłka berło złocone,
stoczyć boje pod stołem,
a w końcu berło zjeść.

5. Możesz zrobić z gałganka
lalkę piękną jak lalka,
uszyć dla niej ubranka
i powiedzieć mamie wiersz.

6. Wziąć z póteczki książeczkę
lub ułożyć bajeczkę
o tym królu, co bardzo,
co bardzo lubił deszcz,
co bardzo lubił deszcz.

► O PIOSENCE...

Piosenka podpowiada, jak twórczo i ciekawie spędzać czas, gdy na dworze deszcz i plucha. Pierwsza część jest wolniejsza, skomponowana w tonacji mollowej, minorowej, czyli smutnej. *Andante* dosłownie znaczy „idąc”, ale nie za szybko.

Druga część jest szybka, skomponowana w tonacji durowej, majorowej, czyli wesołej. *Allegro* znaczy wesoło i prędko.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Piosenka ma zróżnicowany charakter i niejednorodną strukturę. Dlatego należy uczyć jej fragmentami:

- a. część bluesowa – śpiew połączony z rytmicznym kołysaniem się na boki, który można wzbogacić pstrykaniem palcami;
- b. od słów: *Krzeseł zmienić w konika* do słów: *a w końcu berło zjeść*;
- c. od słów: *Możesz zrobić z gałganka* do końca.

Po opanowaniu piosenki przez dzieci należy podzielić je na dwa chórki, które wezmą udział w inscenizacji piosenki. Pierwszy fragment wykonują obie grupy, drugi i trzeci – każdy chórek oddzielnie.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

Piosenkę można inscenizować w formie teatryku lub teatru lalkowego. Podczas przygrywki (4 takty) wchodzi dwoje dzieci – wnoszą kurtynę, za którą ukrywa się sześcioro dzieci. Po obu stronach kurtyny ustawiają się dwa chórki.

1. *Kiedy nudzisz się paskudnie
w jesienne popołudnie,
bo w każdym kątku świata
chlupie deszcz.*

2. *Gdy ci smutno i niemrawo,
kiedy tęsknisz za zabawą,
wtedy możesz, wtedy możesz,
jeśli chcesz:*

(zmiana rytmu i tonacji z bluesowego, wolnego – **andante**, na wesołe, szybkie – **allegro**)

3. *Krzeseł zmienić w konika,
ostro na nim pobrykać,
szukać skarbu w guzikach,
za króla przebrać się.*

(chłopiec na krześle – koniku galopuje zza kurtyny z lewej strony sceny, a znika z prawej strony sceny)

(przed kurtynę wchodzi dziewczynka – królowa i chłopiec – król, zakładają papierowe korony)

4. *Zrobić z gazet koronę,
z jabłka berło złoczone,
stoczyć boje pod stołem,
a w końcu berło zjeść.*

(wyciągają prawe dłonie, w których trzymają jabłka – insygnia królewskie)
(obrażeni, pokazują języki i obracają się do siebie plecami)
(biorą się za ręce i nadgryzają jabłka na zgodę)

5. *Możesz zrobić z gałganka
lalkę piękną jak lalka,
uszyć dla niej ubranka
i powiedzieć mamie wiersz.*

(troje dzieci animuje nad kurtyną pluszowe maskotki)

(w wyciętym na środku kurtyny – niewidocznym dla publiczności – otworze pojawia się dziewczynka lub chłopiec z książką)
(wykonawcy wychodzą przed kurtynę)

6. *Wziąć z półeczki książeczkę
lub ułożyć bajeczkę
o tym królu, co bardzo,
co bardzo lubił deszcz,
co bardzo lubił deszcz.*

(oklaski widowni i ukłony aktorów)

Jeżeli śpiewanie do inscenizacji okaże się za trudne, można posłużyć się nagraniem z wersją wokalną i zrobić do niej przedstawienie oparte na pantomimie.

LISTOPAD

CO TO ZA DZIEŃ?

muzyka: Ewa Jakubowska, słowa: Małgorzata Szyszko-Kondej, Ewa Jakubowska

Marszowo ♩ = 117

Co to za

ZWROTKA

dzień? Co to za dzień? Co to za dzień? 1. Co to za dzień?
1. Co to za dzień?

Woj- sko w mun- du- rach kro- czy, fla- gi na do- mach ło- po- czą, aż
Wszę- dzie mu- zy- ka pły- nie pie- śni, że Pol- ska nie zgi- nie, aż

śpie- wać się chce. Hej! Co to za dzień?
śpie- wać się chce. Hej! Co to za dzień?

Czap- kę z o- rzeł- kiem od dziad- ka mam, a cho- rą- giew- kę zro-
Czap- kę z o- rzeł- kiem od dziad- ka mam, a cho- rą- giew- kę zro-

REFREN

bi- łem sam... Aż śpie- wać się chce... Nie- po- dle- gte pio- sen- ki,
bi- 7 łem sam... Aż śpie- wać się chce...

czy ty też je znasz? O sza- rej pie- cho- cie, bia- łych ró- żach, łożach.

O pol- skich u- ła- nach, o pier- wszej bry- ga dzie i nasz pol- ski hymn.

Hymn na pe- wno zna- cie!

wstęp – Co to za dzień? (3×)

1. Co to za dzień?

*Wojsko w mundurach kroczy,
flagi na domach łopoczą,
aż śpiewać się chce.*

Hej! Co to za dzień?

*Czapkę z orzelkiem od dziadka mam,
a chorągiewkę zrobiłem sam...
Aż śpiewać się chce...*

Ref.: Niepodległe piosenki,

czy ty też je znasz?

*O szarej piechocie,
białych różach, łzach.*

O polskich ułanach,

o pierwszej brygadzie

i nasz polski hymn.

Hymn na pewno znacie!

interludium – Co to za dzień? (3×)

2. Co to za dzień?

*Wszędzie muzyka płynie
pieśni, że Polska nie zginie,
aż śpiewać się chce.*

Hej! Co to za dzień?

*Czapkę z orzelkiem od dziadka mam,
a chorągiewkę zrobiłem sam...
Aż śpiewać się chce...*

Ref.: Niepodległe piosenki

czy ty też je znasz?

*O szarej piechocie,
białych różach, łzach.*

O polskich ułanach,

o pierwszej brygadzie

i nasz polski hymn.

Hymn na pewno znacie!

▶ O PIOSENCE...

Piosenka odnosi się do Narodowego Święta Niepodległości obchodzonego 11 listopada, w tym do tradycji organizowania w tym dniu marszów i śpiewania pieśni patriotycznych.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Wersja instrumentalna piosenki nawiązuje stylistycznie do utworów wykonywanych podczas parad wojskowych na przełomie XIX i XX w. Można ją wykorzystać do przeprowadzenia marsza korowodowego, a także jako tło zabaw grupowych czy układów rytmicznych z rekwizytami (por. „Korowód z kijkami” w rozdziale *Zabawy muzyczne do wykorzystania przez cały rok*).

Muzyka marszowa wpływa na wewnętrzną motorykę, poczucie tempa, rozwija umiejętność koncentracji i podzielność uwagi oraz zmysł matematyczny. Kontakt z tym rodzajem muzyki może ułatwić dzieciom rozwiązywanie zadań związanych z liczeniem w myślach.

Przed przystąpieniem do wysłuchania piosenki warto zachęcić dzieci, by zwróciły uwagę na symbole narodowe, o których jest mowa w utworze (flaga, godło, hymn). Po wysłuchaniu piosenki nauczyciel może odtworzyć np. z oficjalnej strony [Mazurek Dąbrowskiego](#).

▶ OPIS WYKONANIA PIOSENKI

Dzieci stoją w dwuszeregu. Pierwszą część wstępu śpiewa pierwszy szereg, drugą – drugi, a trzecią – wszyscy razem. Zwrotkę mogą wykonać fragmentami wybrani soliści, refren śpiewają wszyscy.

wstęp – Co to za dzień! (3x)

1. Co to za dzień?

*Wojsko w mundurach kroczy,
flagi na domach łopoczą,
aż śpiewać się chce...*

(dzieci machają chorągiewkami)

Hej! Co to za dzień?

(na słowo „dzień” zaczynają maszerować w miejscu)

*Czapkę z orzełkiem od dziadka mam,
a chorągiewkę zrobiłem sam...*

(maszerują, machając chorągiewkami)

Aż śpiewać się chce...

*Ref.: Niepodległe piosenki,
czy ty też je znasz?*

*O szarej piechocie,
białych różach, łzach.*

*O polskich ułanach,
o pierwszej brygadzie
i nasz polski hymn.*

Hymn na pewno znacie!

interludium – Co to za dzień? (3x)

2. Co to za dzień?

Wszędzie muzyka płynie
 pieśni, że Polska nie zginie,
 aż śpiewać się chce...

(dzieci machają chorągiewkami)

Hej! Co to za dzień?

(na słowo „dzień” zaczynają maszerować i dalej jak w pierwszej zwrotce)

Czapkę z orzełkiem od dziadka mam,
 a chorągiewkę zrobiłem sam,
 aż śpiewać się chce...

Ref.: Niepodległe piosenki,
 czy ty też je znasz?
 O szarej piechocie,
 białych różach, łzach.
 O polskich ułanach,
 o pierwszej brygadzie
 i nasz polski hymn.
 Hymn na pewno znacie!

► WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Zabawy i zagadki.

Rozpoznawanie charakterystycznie brzmiących instrumentów, które można usłyszeć w piosence. Są to: flet, dzwonki (metalofon), werbel, trąbka, tuba. Warto wykorzystać do tego celu karty pracy w formie zagadek słuchowych.

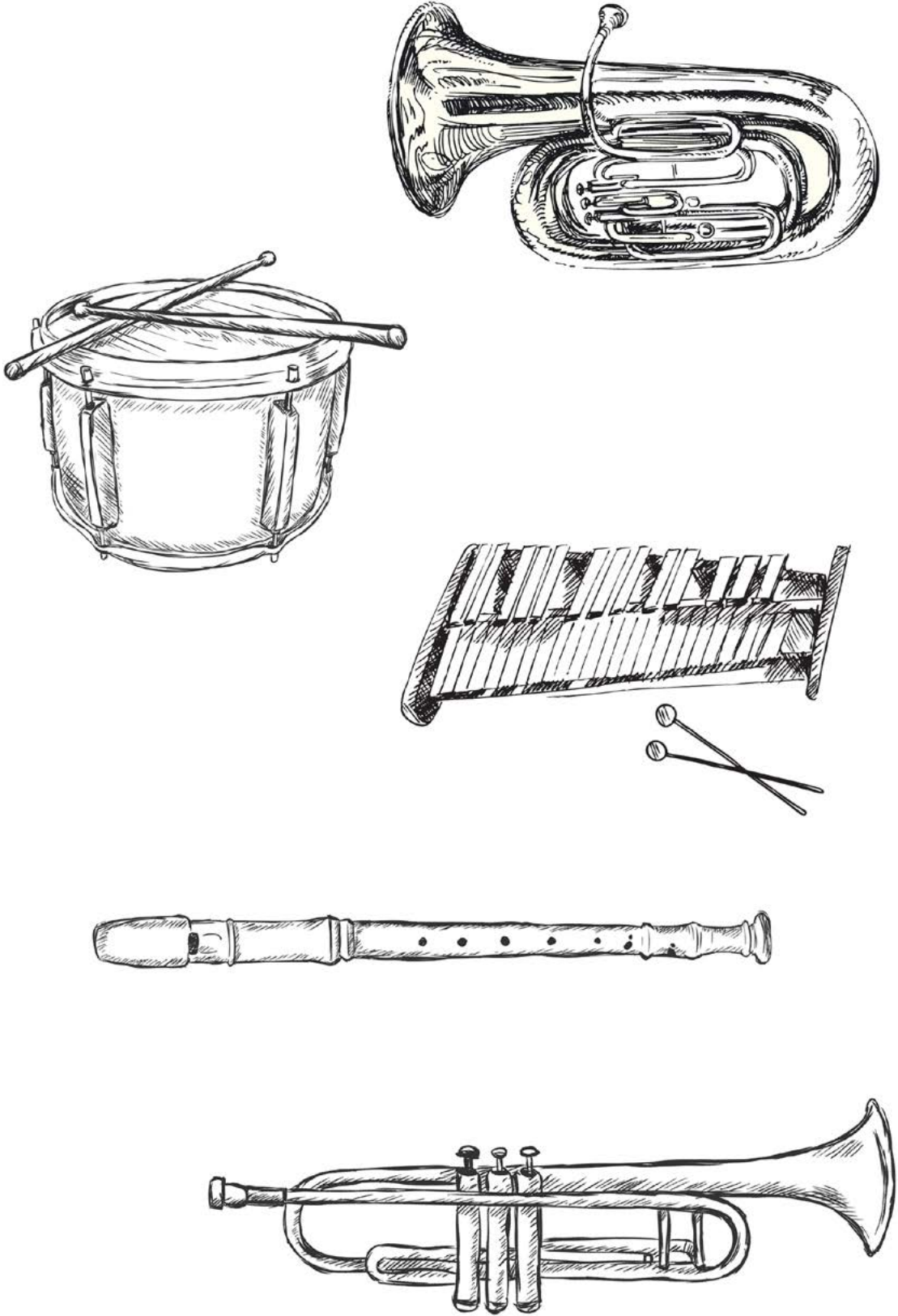
Uwaga: Nauczyciel powinien najpierw zaprezentować dzieciom brzmienie każdego z instrumentów osobno, a dopiero potem zadawać pytania dotyczące piosenki ([patrz Materiały dodatkowe – lista sampli](#))

Przykładowe karty pracy:

- Podnieś do góry kartonik z instrumentem, który usłyszysz (dzieci otrzymują kartoniki z instrumentami – dzwonki, flet, trąbka, werbel, tuba).

- Czy wiesz, jak nazywają się instrumenty przedstawione na obrazku (na następnej stronie)? Czy umiesz rozpoznać ich brzmienie? Ponumeruj instrumenty zgodnie z kolejnością, w jakiej je usłyszysz. Możesz pokolorować instrumenty.

Nauczyciel odtwarza dźwięki poszczególnych instrumentów, następnie piosenkę i zadaje pytania:

- *Jakie instrumenty słycać w przygrywce?* (flet, werbel, trąbka i dzwonki)
- *Jakie w pozostałej części piosenki?* (tuba)

Zestaw sampli z instrumentami z piosenki:

DZWONKI

FLET

TRĄBKA

TUBA

WERBEL

2. Minidefilada.

Nauczyciel pyta, co podkreśla uroczysty, wyjątkowy charakter tak ważnego święta (parady wojskowe, defilady orkiestr dętych i podobne występy). Zaprasza uczniów do defilady.

Ustawienie: równo, w dwuszeregu.

PODKŁAD DEFILADOWY – WERBEL

Nauczyciel liczy: *raz, dwa, trzy, cztery (2x)*. Na drugie *cztery* wszyscy stają na baczność i czekają, aż padną komendy:

- *Na moją komendę: czterema krokami w tył zwrot – raz, dwa, trzy, cztery!*
- *Na sygnał: czterema krokami w przód zwrot – raz, dwa, trzy, cztery!*
- *Na moją komendę: do przodu krok – raz, dwa!*
- *Defilada: w prawo – raz, w lewo dwa – raaaaaz, dwa!*
- *Maszeruj w miejscu: raz, dwa, trzy, cztery (4x). Stop!*
- *Na moją komendę: maszeruj 3 kroki w przód, maszeruj 3 kroki w tył!*
- *Defilada stoop! Pary twórz!*
- *Naprzód marsz! Środkiem idź! (środkiem sali)*
- *Dwuszereg twórz!*
- *Szereg w prawo zwrot!*
- *Cztery kroki naprzód marsz!*
- *Zwrot, cztery kroki naprzód, stop!*

Uwaga: Nauczyciel powinien najpierw przećwiczyć z uczniami każdy element ruchu oddzielnie, a potem zestawić ze sobą wybrane elementy. Dopiero gdy dzieci opanują kolejne zmiany ruchu i będą je płynnie wykonywać, można włączyć muzykę i dopasować do niej poszczególne elementy defilady.

Nauczyciel wydaje komendy miarowo i rytmicznie.

3. Marsz i cwał.

Podczas śpiewania zwrotki dzieci maszerują w miejscu; w refrenie poruszają się krokiem odstawno-dostawnym (cwałem). Uczniowie mogą wykonać refren w dwóch grupach, na zmianę – gdy jedna grupa śpiewa, druga tańczy. W sumie – 4x4 takty, po 8 kroków cwału. Dzieci mogą wykonać refren w dwóch grupach, na zmianę – gdy jedne śpiewają, inne tańczą, potem odwrotnie. Te dwa sposoby poruszania się do muzyki (marsz i cwał) można przeprowadzić na bazie podkładu instrumentalnego do piosenki przy ustawieniu w kole lub w parach (o ile sala jest wystarczająco przestronna).

4. Instrumentacja piosenki *Co to za dzień?*

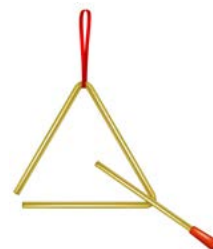
Nauczyciel dzieli dzieci na grupy. Każda grupa otrzymuje inny rodzaj instrumentu i gra określone przez nauczyciela wartości rytmiczne.

Cztery grupy instrumentów:

- Dzwonki (metalofony) – grają *glissando* (tzn. przesuwają płynnie pałeczkami po płytkach) we wstępie, razem z trzykrotnie powtórzonym słowem „dzień”; w zwrotce grają na dźwięku F1, miarowo, od początku do słów *Wojsko w mundurach kroczy*.
- Talerze – uderzają we wstępie na ostatnie słowo „dzień” oraz na ostatnie słowo „chce” (tam, gdzie pojawiają się słowa *aż śpiewać się chce*).
- Bębny – dobosze grają w zwrotkach równo, „do marsza”, licząc *raz, dwa, trzy, cztery*. W refrenie nie grają.
- Trójkąty – grają tylko w refrenie, liczą do dwóch i uderzają równomiernie na każde „raz”.

Pozostałe dzieci rytmicznie klaszczą w zwrotce razem z doboszami, w refrenie – z trójkątami.

Tak jak w prawdziwej orkiestrze wojskowej dyrygent kierujący muzykami ma buławę. Wywija nią w takt muzyki w górę i w dół, na boki, na skos. Buławę można wykonać samodzielnie (z kijka do gimnastyki korekcyjnej lub z drewnianego tłuczka do ziemniaków) i używać jej do korowodów marszowych.

GRUDZIEŃ

JAM JEST DUDKA

pastorałka polska z XVII w.

=195 **Szybko**

Vo. Jam jest du - dka Je - zu - sa ma - ła - go. Bę - dę

Vo. Mu grał z se-rca u - prze - jme - go. Graj, du - dka, graj,

Vo. graj Pa - nu, graj!

1. Jam jest dudka Jezusa małego.
Będę Mu grał z serca uprzejmego.

Ref.: Graj, dudka, graj,
graj Panu, graj!
Graj, dudka, graj,
graj Panu, graj!

2. Zagram Panu w kozłowe dudeczki
dla Jezusa i dla Panienczki.

Ref.: Graj, dudka, graj,
graj Panu, graj!
Graj, dudka, graj,
graj Panu, graj!

▶ O PIOSENCE...

Pastorałka jest ludową pieśnią religijną o wesołym charakterze, utrzymaną w skocznych rytmach i szybkim tempie. Jej tematyką jest Boże Narodzenie z wprowadzonym wątkiem pasterskim.

Dudka to jeden z najstarszych instrumentów ludowych – fujarka, piszczałka.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Podczas nauki krótkiego refrenu należy dopilnować precyzyjnego wykonania melodii na słowie „Panu”, w którym na każdą sylabę przypadają dwa dźwięki. Podobnie na końcu obydwu fraz w zwrotkach.

Na początek nauczyciel śpiewa zwrotki, dzieci – refren. Kiedy dzieci nauczą się słów, jedno z nich śpiewa zwrotki, pozostałe – refren.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Jak możemy grać – zabawa rytmiczna.

- Nauczyciel rozmawia z dziećmi o sposobach wykonywania rytmu: klaskanie, tupanie, pstrykanie, wystukiwanie.
- Wspólne sylabizowanie tekstu pastorałki z klaskaniem, potem tupaniem itd. Do przeprowadzenia zabawy można także użyć kredek lub innych rekwizytów dostępnych w klasie.

2. Dźwięki krótsze i dłuższe – zabawa rytmiczna.

- Nauczyciel recytuje z dziećmi: *hu, hu, ha, hu, hu, ha*, zwracając uwagę na długość poszczególnych sylab.
- Następnie dzieli dzieci na dwie grupy, którym rozdaje instrumenty perkusyjne. Pierwsza grupa ma bębniaki, druga – talerze.
- Dzieci realizują rytm głosem i na instrumentach. Pierwsza grupa ilustruje *hu, hu* na bębnikach, a druga *ha* – na talerzach.

3. Gramy wspólnie akompaniament rytmiczny do pastorałki *Jam jest dudka*.

- Wspólne słuchanie pastorałki.
- Nauczyciel demonstruje akompaniament rytmiczny – klaszcze naprzemiennie: uderzenie dłuższe, uderzenie krótsze (według rytmu do słów: *Jam jest dudka*). Dzieci klaszczą wraz z nauczycielem.
- Następnie nauczyciel rozdaje instrumenty perkusyjne: kołatki, grzechotki, bębniaki, trójkąty, tambury i dzieci wspólnie wykonują akompaniament do nagrania.

4. Taniec śnieżynek – aktywne słuchanie muzyki (z rekwizytem).

Dzieci, rozstawione po całej sali, trzymając w dłoniach białe chustki, serwetki albo chusteczki higieniczne, improwizują ruchem taniec śnieżynek.

5. Słuchanie muzyki – kolęda *Joy to the World*.

[Kolęda *Joy to the World*](#)

- Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że w każdym kraju, w którym obchodzi się święta Bożego Narodzenia, ludzie śpiewają kolędy.
- Przed prezentacją nagrania prosi uczniów, by po wysłuchaniu określili nastrój utworu.

S T Y C Z E Ń

ZIMOWA JAZDA

muzyka: Ewa Jakubowska, słowa: Dariusz Hyska

Radośnie CANTO

$\text{♩} = 118$ 5 G G/F G/E G/F

1. Z tej pro- stej przy- czy- ny, że
2. Gdy u- nas na- do- bre mróz

G G/F G/E G/F G G/F 10 G/E D A⁷

wo- da za- mar- za, w zi- mo- we po- ran- ki za- czy- na się
chwy- cił i trzy- ma, na dru- giej pół- ku- li zu- peł- nie go

D G G/F G/E G/F 15 G G/F

ja- zda. Gdy mróz wo- dę sku- je, gdy śnie- żek po-
nie ma. Tam dzie- ci się ką- pią i cho- dzą na

G/E G/F G G/F G/E D A⁷ 20 D *parlando*

pró- szy, kto żyw bie- gnie na dwór i zwa- wo się ru- sza... Dla-
pla- żę, o śnie- gu zaś mo- gą wy- łącz- nie po- ma- rzyć... A

⁷Em A D 25 ⁷Em

REFREN

te- go... 1. 2. Mi- chał śmi- ga na ły- żwach, Dan- ka
u nas...

A D 30 ⁷Em A D H

zjeż- dza na san- kach, Mar- ta szu- su- je na nar- tach, a

⁷Em 35 A D *talerz* D⁷ 40 G

Han- ka le- pi bał- wan- ka. ... I tyl- ko do-

⁷Gis 5> ⁶Am Hm G ⁷Gis 5> 45 A A⁷

ro- śli jak zwy- kle po- waż- ni cho- dzą tro- szecz- kę u-

D

waż- niej.

1. Z tej prostej przyczyny,
 że woda zamarza,
 w zimowe poranki
 zaczyna się jazda.
 Gdy mróz wodę skuje,
 gdy śnieżek poproszy,
 kto żyw biegnie na dwór
 i żwawo się rusza...
 Dlatego...

Ref.: Michał śmiga na łyżwach,
 Danka zjeżdża na sankach,
 Marta szusuje na nartach,
 a Hanka lepi bałwanka.

...I tylko dorośli jak zwykle poważni
 chodzą troszeczkę uważniej.

2. Gdy u nas na dobre
 mróz chwycił i trzyma,
 na drugiej półkuli
 zupełnie go nie ma.
 Tam dzieci się kąpią
 i chodzą na plażę,
 o śniegu zaś mogą
 wyłącznie pomarzyć...
 A u nas...

Ref.: Michał śmiga na łyżwach,
 Danka zjeżdża na sankach,
 Marta szusuje na nartach,
 a Hanka lepi bałwanka.

...I tylko dorośli jak zwykle poważni
 chodzą troszeczkę uważniej.

► O PIOSENCE...

Słowa inspirują do przedstawienia treści: w pierwszej zwrotce jest mowa o zimie, w drugiej – opisane jest lato występujące na drugiej półkuli.

W refrenie zostały wymienione różne sporty zimowe. Pozwólmy usłyszeć dzieciom, jakie to sporty, jak opowiada o nich muzyka.

► PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Naukę piosenki warto zacząć od jej ostatniego fragmentu o bluesowym brzmieniu, zwracając uwagę dzieci na sposób, w jaki zostaje on wprowadzony (uderzenie w talerz). Następnie należy nauczyć refrenu i połączyć go z opanowaną już częścią, a potem przećwiczyć zwrotki.

► WYKORZYSTANIE PIOSENKI

Piosenka – jak łatwo zauważą dzieci – opisuje dwie pory roku: zimą i lato.

Nauczyciel pokazuje uczniom, jakie czynności mogą wykonywać, słuchając poszczególnych fragmentów utworu.

1. Pory roku.

Zima

- Pierwsza zwrotka, refren – dzieci cieszą się z zimy. Siedząc w ławkach, klaszczą rytmicznie w ustalonym rytmie: 3 klaśnięcia plus położenie rąk na stoliku albo w pozycji stojącej robią 3 kroki do przodu i klaszczą.
- Łącznik przed refrenem – na słowo: *Dlatego* dzieci robią krok do przodu.
- Refren – uczniowie przedstawiają sporty zimowe wymienione w piosence.
- Bluesowy epizod o dorosłych – dzieci patrzą pod nogi i powoli, ostrożnie, stąpają jak po lodzie.

Nauczyciel może też zaproponować uczniom, by kotłysali się na boki w rytm bluesa, stojąc na lekko rozstawionych nogach, lub by zrobili krok w bok plus klaśnięcie, na zmianę – w prawo i w lewo.

Lato

- Druga zwrotka – dzieci przemieszczają się na „drugą półkulę” (drugi koniec klasy) siadają na podłodze, zachowują się jak na plaży: pokazują, jak się kąpią, bawią.
- Łącznik przed refrenem – na słowa: *A u nas?* dzieci robią krok do przodu.
- Refren – uczniowie przedstawiają sporty zimowe wymienione w piosence.
- Bluesowy epizod o dorosłych – dzieci patrzą pod nogi i powoli, ostrożnie, stąpają jak po lodzie.

[Piosenka Zimowa jazda](#)

Nauczyciel powinien zatrzymywać melodię po każdym fragmencie (wstęp/intro, pierwsza zwrotka, refren, blues, wstęp/intro, druga zwrotka, refren i blues), używając przycisku „pauza”.

2. Dźwięki zimy – kolorowa układanka.

Celem zabawy jest wizualizacja i rytmizowanie dźwięków kojarzących się z zimą, przedstawionych w formie kolorowej partytury. Nauczyciel najpierw ustala z dziećmi listę odgłosów związanych z zimą (np. skrzypienie śniegu, krakanie wron, dzwonki jadących sań, szum wiatru itp.). Następnie dzieli uczniów na kilka grup, z których każda ma za zadanie przedstawić określony odgłos kolorowym symbolem (zygzaki, kreski, kółka itp.). Grupy przygotowują swoje rysunki na kartkach, same ustalając ich liczbę, następnie dowolnie układają kartki w rzędzie. Na koniec odtwarzają odgłosy według ułożonej partytury.

L U T Y

ZEGAR I CZAS

muzyka: Mariusz Matuszewski, słowa: Maria Lorek

Moderato

C C7/G C6 C7/G Dm7 G7 C G C C7/G C6 C#0

Voice

Tik i tak. Tik i tak. Któż to spie-szy się aż tak? Ka-żde tik i ka-żde tak

7 Dm7 Fm/A_b C/G G7 C D7 G

Voice

da - je lu-dziom wa - żny znak. Jest go - dzi - na na śnia - da - nie, na za -
pły - nie ni - czym rze - ka, wciąż do

13 D7 G C7 F A_b/F_#

Voice

ba - wę, na czy - ta - nie. Bie-gną też we śnie go - dzi - ny, bo czas
przo - du, nie na - rze - ka na brak cza - su, na spó - źnie - nie, na zbyt

19 C/G G 1. C 2. C C C7/G C6 C7/G

Voice

nie śpi, gdy my śpi - my. Bo czas mgnie - nie. Tik i tak. Tik i tak.
kró - tkie o - ka

25 Dm7 G7 C G7 C C7/G C6 C#0 Dm7 Fm/A_b C/G G7

Voice

Ta - ki rytm w ze - ga - rze gra. W równym ry - tmie tak od lat sły - chać, jak jest sta - ry

31 C

Voice

świat.

1. Tik i tak. Tik i tak.
Któż to spieszy się aż tak?
Każde tik i każde tak
daje ludziom ważny znak.

2. Jest godzina na śniadanie,
na zabawę, na czytanie.
Biegną też we śnie godziny,¹
bo czas nie śpi, gdy my śpimy.

3. Bo czas płynie niczym rzeka,
wciąż do przodu, nie narzeka
na brak czasu, na spóźnienie,
na zbyt krótkie okamgnienie.

4. Tik i tak. Tik i tak.
Taki rytm w zegarze gra.
W równym rytmie tak od lat
słyszeć, jak jest stary świat.

¹ W piosence *Zegar i czas* skomponowanej do wiersza Marii Lorek (*Nasz elementarz. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 1. Część 2, s. 88*) wystąpiła niewielka zmiana w stosunku do tekstu oryginalnego (2 zwrotka, 3 wers): wiersz – *I we śnie biegną godziny*, piosenka – *Biegną też we śnie godziny*. Zmiana jest spowodowana wymogami prozodii, tj. zgodnością naturalnych akcentów słownych z akcentami muzycznymi. Prozodia jest istotna w przypadku twórczości wokально-instrumentalnej, szczególnie gdy chodzi o piosenki dla dzieci – jest ważnym elementem w rozwoju i doskonaleniu mowy.

▶ O PIOSENCE...

Tekst piosenki opowiada o tym, czym jest upływ czasu. Lekka, pogodna melodia podkreślona jest efektami dźwiękowymi naśladującymi odgłosy zegarów.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Piosenka ma budowę trzyczęściową. W środkowej części słyhać osiem dźwięków naśladujących tykanie zegara, przy czym pierwszy pojawia się pod koniec śpiewanej frazy. Ważne jest, aby dokładnie przećwiczyć z uczniami to miejsce – muszą wiedzieć, kiedy znów mają zacząć śpiewać.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

Zegarowe rozmowy:

- Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy. Z jedną ćwiczy odgłosy: *tik-tak, tik-tak...* itd. w rytmie zegarowych dźwięków, które słyhać w pierwszej i trzeciej części piosenki, a z drugą – dwa razy wolniej – odgłosy: *bim-bam, bim-bam...* itd.
- Nauczyciel włącza wersję instrumentalną piosenki. Uczniowie z pierwszej grupy recytują rytmicznie swoje odgłosy w pierwszym i trzecim fragmencie piosenki, a uczniowie z grupy drugiej – we fragmencie środkowym.
- Następnie obie grupy bawią się ponownie, ale tym razem zastępują odgłosy gestodźwiękami: *tik-tak* – naprzemiennym uderzaniem dłońmi o uda, a *bim-bam* – klaskaniem.

➔ ZASOBY SCHOLARISA: [BIM, BAM, BOM... ODGŁOSY ZEGARÓW](#)

Jest to zabawa interaktywna. Zadaniem dzieci jest ustawienie na półkach zegarów według wysokości dźwięków, jakie wydają.

M A R Z E C

PACHNĄCA WIOSNA

muzyka: Krzysztof Maciejowski, słowa: Anna Kwocińska-Utkin

♩ = 107 umiarkowane

1. Słoń - ce co - raz moc - niej świe - ci,
 ro - sną zbo - ża, krze - wy, kwia - ty.
 Już się cie - szą wszy - stkie dzie - ci
 z wio - sny stroj - nej w ja - sne sza - ty,
 z wio - sny stroj - nej w ja - sne sza - ty.

Chord progression: D A D A, D A, G D A, G E A A⁷, G A G D

1. Słońce coraz mocniej świeci,
 rosną zboża, krzewy, kwiaty.
 Już się cieszą wszystkie dzieci
 z wiosny strojnej w jasne szaty,
 z wiosny strojnej w jasne szaty.

2. Wszystko cudnie nam rozkwita:
 tulipany i żonkile.
 Już pierwiosnek fiołka wita.
 Znowu deszcz popadał chwilę,
 znowu deszcz popadał chwilę.

3. Przyszła wiosna, piękna pani,
 co bukiety kwiatów niesie.
 Ogród cieszy nas ziołami.
 Witaj w sadzie, witaj w lesie,
 witaj w sadzie, witaj w lesie.

▶ O PIOSENCE...

Piosenka nawiązuje stylistyką do koncertu skrzypcowego *Wiosna* A. Vivaldiego z cyklu *Cztery pory roku*.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Należy zadbać o to, by uczniowie poprawnie wykonywali rytm piosenki, szczególnie wartości przedłużone (oznaczone kropkami przy nutach). Zaśpiewanie tej piosenki w równych wartościach rytmicznych odbierze jej kantylenowy (śpiewny, liryczny) i subtelny charakter.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Taniec „Pachnąca wiosna”

- Dzieci stoją w różnych miejscach sali i śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki, jednocześnie przenosząc ciężar ciała z nogi na nogę i trzymając ręce na biodrach.
- W drugiej zwrotce łączą się w pary – śpiewając piosenkę, poruszają się w prawą stronę.
- W trzeciej zwrotce tworzą koło i śpiewając razem, poruszają się w lewą stronę.

2. Wiosenna łąka – kolaż plastyczno-muzyczny.

- Nauczyciel przygotowuje zielony papier dużego formatu lub kilka połączonych ze sobą wycieraczek do obuwia typu trawka oraz wiosenne rekwizyty: ozdoby, fotografie, sztuczne lub bibułkowe kwiatki, motylki itp.
- Uczniowie, słuchając fragmentu *Wiosny* (cz. 1) A. Vivaldiego, tworzą kolaż – na przygotowanym podłożu układają zgromadzone rekwizyty.

[Wiosna \(cz. 1\) A. Vivaldiego](#)

3. Jak zapisujemy muzykę?

Nauczyciel opowiada uczniom, że muzykę można zapisać na papierze. Służą do tego nuty leżące na pięciolini, którą otwiera klucz wiolinowy. Pokazuje dzieciom dowolny przykład (mogą to być np. wydrukowane nuty piosenki *Pachnąca wiosna*).

K W I E C I E Ń

ALFABET

muzyka: Ewa Jakubowska, słowa: Agnieszka Frączek

Allegro
(czas 3'11")

1 =111 F# 5 F#

A, A! na

ag- rest ma a- pe- tyt, B, B! nam

9 H⁷

zjad- ło bób nie- ste- ty, C C! ce-

F#

bu- le chru- pie: chrup! D, D! po da- chach ga- nia drób,

13 C# C H

E e- kler- ką się o- py- cha, F je fryt- ki

H⁷ C 17 C# C

mru- cząc: py- cha!... a G gof- rów gó- rę wcin- na

H C# F#

i wiel- ga- chny brzuch wy- pi- na.

21 F# F E D#

Jak już skoń- czy, to i nas

G# C#

mo- że po- knąć raz, raz raz!

25 F#

H, H! z hip- cia- mi w ho- lu ha- sa, I, I! in-

29 H⁷

dy- ki w In- diach pa- sa, J, J! je-

F#

le- ni szu- ka wko- ło, K, K! ku-

33 C# C

pi- ło ca- ła zo- o, L z lam- par- tem lo- dy ły- ka,

H H⁷ 37 F# F

Ł na łyż- wach z ło- siem bry- ka... Jak się znu- dzą

E D# G# C# F#

zwie- rzę- ta- mi, to wa- rio- wać bę- dą z na- mi!

41 F#

M, M! ma- lu- je mo- rze w kwiat- ki, N, N! pod

45 H⁷

nie- bem wie- sza stat- ki, O, O! w o-

F#

gród- ku sa- dzi os- ty, P, P! na

49 C#

pla- zy sta- wia mos- ty, R ro- pu- chy

C H H⁷

u- czy ćwier- kać, S ze słu- pem chce grać w ber- ka...

53 F# F E D# G# C#

Lecz słup zi- mny jest jak głaz, więc S te- raz ga- nia

F# 57 F#

nas! T, T! tram- wa- jem w dal gdzieś go- ni,

61 H⁷

U U! do U- FO z bud- ki dzwo- ni, W, W! do

F#

wróż- ki mknie z wi- zy- tą, Z, Z! ma

65 C# C

ran- dkę z ze- brą Zy- tą, za to Ź przed lu- strem sto- i

H H⁷ 69 F# F

i żar- li- wie już się stro- i... bo ma wpaść za

E D# G# C# F#

pół go- dzi- ny tu- taj, do nas, w od- wie- dzi- ny! UAUUU!

1. A, A! na agrest ma apetyt,
 B, B! nam zjadło bób, niestety,
 C, C! cebule chrupie: chrup!,
 D, D! po dachach gania drób,
 E eklerką się opycha,
 F je frytki, mrucząc: pycha!...
 a G gofrów górę wcina
 i wielgachny brzuch wypina.
 Jak już skończy, to i nas
 może połknąć raz-raz-raz!

2. H, H! z hipciami w holu hasa,
 I, I! indyki w Indiach pasa,
 J, J! jeleni szuka wkoło,
 K, K! kupiło całe zoo,
 L z lampartem lody łyka,
 Ł na łyżwach z łosiem bryka...
 Jak się znudzą zwierzętami,
 to wariować będą z nami!

3. M, M! maluje morze w kwiatki,
 N, N! pod niebem wiesz statki,
 O, O! w ogródku sadi osty,
 P, P! na plaży stawia mosty,
 R ropuchy uczy ćwierkać,
 S ze słupem chce grać w berka...
 Lecz słup zimny jest jak głaz,
 więc S teraz gania nas!

4. T, T! tramwajem w dal gdzieś goni,
 U, U! do UFO z budki dzwoni,
 W, W! do wróżki mknie z wizytą,
 Z, Z! ma randkę z zebłą Zytą,
 za to Ż przed lustrem stoi
 i żarliwie już się stroi...
 ...bo ma wpaść za pół godziny (2x)
 tutaj, do nas, w odwiedzin!

► O PIOSENCE...

Piosenka, utrzymana w charakterze boogie-woogie, z żartobliwym tekstem, może ułatwić dzieciom utrwalenie alfabetycznej kolejności liter.

► PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Piosenki należy uczyć fragmentami. Warto przy tym wspierać się alfabetem napisanym na tablicy. Nauczyciel powinien zwrócić uwagę dzieci na zróżnicowaną melodię w zakończeniach poszczególnych zwrotek.

► WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Utrwalamy alfabet – rytmizacja.

Zabawa mnemotechniczna pozwalająca utrwalić kolejność liter alfabetu.

Uczniowie podczas słuchania wersji wokally-instrumentalnej piosenki skandują nazwy kolejnych liter alfabetu, przeczekując pozostały tekst.

2. Ulubiona litera – improwizacja ruchowa.

Zabawa ma na celu ćwiczenie koncentracji i stymulowanie kreatywności uczniów.

Nauczyciel rozkłada na podłodze kartki z kolejnymi literami alfabetu. Uczniowie stają przy wybranej przez siebie literze. Do wersji wokally-instrumentalnej piosenki improwizują niewielki ruch taneczny w miejscu odpowiadającym wybranej przez nich literze.

3. Literkowe wariactwa – alfabetyczna gra dydaktyczna.

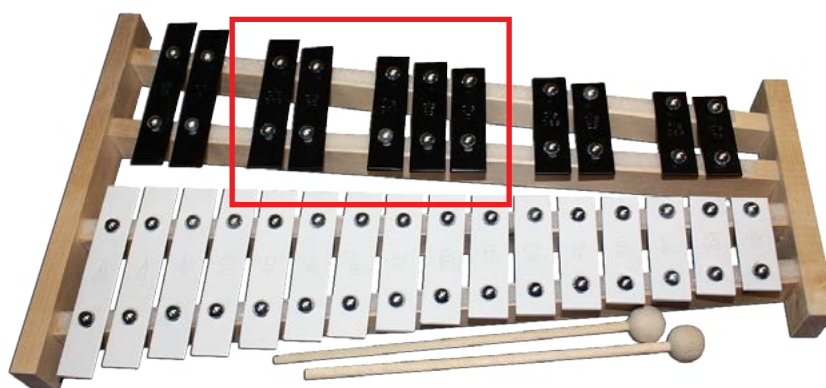
Celem zabawy jest utrwalenie alfabetu oraz rozwijanie kreatywności uczniów.

Każde dziecko ma naklejoną na ubraniu karteczkę samoprzylepną z jedną literą alfabetu. Uczniowie wraz z nauczycielem tworzą koło, ustawieni zgodnie z kolejnością liter w alfabecie. Wskazany uczeń wymawia głośno literę „a”, resztę alfabetu recytując w myślach. Nauczyciel mówi: *stop*, a uczeń podaje nazwę litery, na której się zatrzymał. Dziecko, które ma ją naklejoną na ubraniu, musi przejść wymyślonym przez siebie śmiesznym krokiem na środek koła. Następnie to ono recytuje alfabet i zabawa powtarza się analogicznie (nowo wybrany uczeń przechodzi na środek, a poprzedni zajmuje jego miejsce w kole).

4. Improwizacja na czarnych klawiszach – tworzenie melodii pięciodźwiękowych.

Czarne klawisze fortepianu tworzą specyficzny układ dźwięków – tzw. skalę pentatoniczną. Jest ona znana od bardzo dawna i zaliczana do tzw. skal prymitywnych. Jednak jej największą zaletą jest to, że każda melodia zaimprovizowana od dowolnego dźwięku będzie tworzyć logiczny przebieg.

Układowi czarnych klawiszy fortepianu odpowiada drugi rząd płytek dzwonek chromatycznych (grupowanych na przemian po dwie i po trzy).

Nauczyciel rozdaje dzieciom dzwonki chromatyczne i prosi, by zagrały ułożone przez siebie melodie na drugim rzędzie płytek (czarnych). Dzieci próbują, a ochotnicy prezentują swoje melodie pozostałym uczniom.

PŁYNIE WISŁA, PŁYNIE

muzyka: Kazimierz Hoffman, słowa: Edmund Wasilewski, Kazimierz Hoffman

krakowiak
♩ = 115

Vo. *E* *A* *E*
Pły - nie Wi - sła, pły - nie po po - lskiej kra - i - nie,

Vo. *A* *E* *H7* *E*
po po - lskiej kra - i - nie. Zo - ba - czy - ła Kra - ków,

Vo. *F#m* *H7* *E* *H7* *E*
pe - wnie go nie mi - nie. Zo - ba - czy - ła Kra - ków,

Vo. *F#m* *H7* *E*
pe - wnie go nie mi - nie.

1. Płyń Wisa, pływ
po polskiej krainie. (2x)
Zobaczyła Kraków,
pewnie go nie minie.
Zobaczyła Kraków,
pewnie go nie minie.

2. Zobaczyła Kraków,
wnet go pokochała, (2x)
a w dowód miłości
wstęgą opasała.
A w dowód miłości
wstęgą opasała.

▶ O PIOSENCE...

Jest to popularny krakowiak, powstały w połowie XIX w. Tekst występuje w wielu różnych wariantach.

Krakowiak to jeden z narodowych tańców polskich, w metrum na 2, z charakterystycznym rytmem – synkopą (przesunięciem akcentu):

[Krakowiak](#)

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

W piosence nie ma refrenu, zatem należy uczyć jej, powtarzając i utrwalając kolejne fragmenty.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Krakowiak – opis tańca.

- Figury należy zmieniać odpowiednio do zwrotek z uwzględnieniem wstępów do nich. Jedna figura odpowiada zwrotce. Dzieci tańczą do wersji instrumentalnej trzykrotnie powtórzonej, zmieniając figury podczas przygrywek.
- Dzieci ustawiają się w kole i dobierają w pary. W każdej parze chłopiec staje bliżej środka koła, dziewczynka na zewnątrz. Chłopiec trzyma dziewczynkę prawą ręką w pasie, dziewczynka opiera lewą dłoń na ramieniu chłopca. Drugą rękę chłopiec kładzie na biodrze, dziewczynka prawą ręką trzyma spódniczkę (może też położyć rękę na biodrze). Pary tańczą krokiem dosuwanym (cwałem bocznym, noga dosuwana do nogi) po obwodzie koła w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara.
- Następnie, po zatrzymaniu, dzieci zwracają się do partnerów. Ręce trzymają na biodrach, rytmicznie wystawiają na przemian raz lewą, raz prawą nogę w przód, opierając je piętami o podłogę.
- Potem chłopiec klęka na prawym kolanie, unosi lewą rękę w górę, dziewczynka trzyma ją lekko za palce prawą ręką i podskokami zmiennymi (lub drobnymi kroczkami, biegnąc na palcach) okrąża partnera.
- Na zakończenie dzieci powtarzają pierwszą figurę – tańczą dookoła sali cwałem.

[Płynie Wisła, płynie](#)

2. Granie akompaniamentu na 2.

Dzieci, podzielone na dwie grupy, wykonują piosenkę – śpiewają (jedna grupa) i wystukują na dowolnych instrumentach perkusyjnych (druga grupa) rytm ćwierćnotowy.

Uwaga: Dzieci nie znają pojęcia ćwierćnuta, wystukują rytm intuicyjnie.

MALOWANE BAJKI

muzyka: Krzysztof Maciejowski, słowa: Anna Kwiecińska-Utkin

♩ = 93 wolno

1 A D A E
 1. Ma - lo - wa - ne ba - jki w zło cie i błę - ki - cie,

5 D C#m Bm D/E E7
 Pę - dzłem na pa - pie - rze wnet się po - ba - wi - cie.

9 A D A E
 Pę - dzłem na pa - pie - rze, piór - kiem na te - ktu - rze,

13 D C#m Bm D/E E7
 ro - sną tu - li - pa - ny, sto - kro - tki i ró - że.

17 D ref. 1 A D A
 Ma - lo - wa - ne ba - jki, ba - jki ma - lo - wa - ne, sło -

21 F#m E D D/E E7
 ne - czne, tę - czo - we, za - wsze ro - ze - śmia - ne.

1. Malowane bajki w złocie i błękiecie,
 Pędzłem na papierze wnet się pobawicie.
 Pędzłem na papierze, piórkiem na tekturze,
 rosną tulipany, stokrotki i róże.

Ref.: Malowane bajki, bajki malowane,
 słoneczne, tęczowe, zawsze roześmiane.

2. Rosną tulipany, pienia się dmuchawce,
 słońce się przegląda w srebrzystej sadzawce.
 Słońce się przegląda w uśmiechu malarza,
 który tu na płótnie nowe bajki stwarza.

*Ref.: Malowane bajki, bajki malowane,
słoneczne, tęczowe, zawsze roześmiane.*

*3. W malowanych bajkach malowane światy,
malowane domy, malowane kwiaty.
W malowanych domach malowane dzieci.
Malowane słońce na obrazku świeci.*

*Ref.: Malowane bajki, bajki malowane,
słoneczne, tęczowe, zawsze roześmiane.*

▶ O PIOSENCE...

Nastrojowa, liryczna piosenka o śpiewnej (kantylenowej) melodii, w umiarkowanym tempie. Tekst jest bardzo malarski, zachęcający do tworzenia różnych obrazów, np. prac plastycznych czy improwizacji ruchowych.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Naukę piosenki można zacząć od refrenu, a potem wprowadzać kolejne zwrotki. Należy pamiętać, że przed każdą z nich występuje dość długa przygrywka.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Szkolne lub klasowe obchody Dnia Matki.
2. Bajkowy obraz dla mamy.
 - Nauczyciel rozdaje dzieciom kartki z bloku, farby oraz słomki do napojów.
 - Podczas słuchania piosenki *Malowane bajki* uczniowie wykonują obrazek: nanoszą na kartkę kleksy z różnokolorowych farb, a potem dmuchają na nie przez słomkę w różnych kierunkach.
 - Namalowane przez siebie obrazki mogą potem podarować swoim mamom z okazji Dnia Matki.
3. Taniec kurczaków – improwizacja ruchowa.
 - Nauczyciel wprowadza temat improwizacji – opowiada o tym, jak kurczaki wychodzą ze skorupki i wykonują radosny taniec.
 - Prosi, by uczniowie pokazali ruchem, jak wyobrażają sobie ten taniec. Włącza im *Taniec kurcząt w skorupkach* z cyklu *Obrazki* z wystawy M. Musorgskiego.

[Taniec kurcząt w skorupkach z cyklu Obrazki z wystawy M. Musorgskiego](#)

C Z E R W I E C

SŁONECZNE LATO

muzyka: Szymon Bartosz Putkiewicz, słowa: Anna Gołębicka

♩ - 140 szybkie

¹ C zwrotka 1. 2. F

1. Pszczo - ła przy kwia - tku u - sia - dła tuż,

³ C G

a my dziś szko - łą że - gna - my już.

⁵ C F

Bia - ła bu - kie - ty i żół - te słoń - ce,

⁷ C G C

bar - dzo lu - bi - my la - to go - rą - ce!

⁹ C refren 1. 2. 3. F

La - to, je - sień, zi - ma, wio - sna,

¹¹ C G

Jak ta łą - ka nam wy - ro - sła!

¹³ C F

Je - sień, zi - ma, wio - sna, la - to,

¹⁵ C G C

już wa - ka - cje ma - mo, ta - to!

¹⁷ D refren 4. G

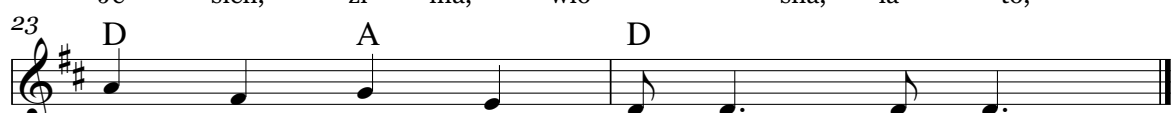
La - to, je - sień, zi - ma, wio - sna,

19

jak ta łą - ka nam wy - ro - sła!

21

Je - sień, zi - ma, wio - sna, la - to,

23

już wa - ka - cje, ma - mo, ta - to!

1. Pszczoła przy kwiatku usiadła tuż,
a my dziś szkołę żegnamy już.
Białe bukiety i żółte słońce,
bardzo lubimy lato gorące!

Ref.: Lato, jesień, zima, wiosna,
jak ta łąka nam wyrosła!
Jesień, zima, wiosna, lato,
już wakacje, mamó, tato!

2. Letnia przygoda przed nami tuż,
bo na wakacje ruszamy już.
Morze i góry, i wiatr, i słońce,
jak my lubimy lato gorące!

Ref.: Lato, jesień, zima, wiosna,
jak ta łąka nam wyrosła!
Jesień, zima, wiosna, lato,
już wakacje, mamó, tato! (refren 3x)

▶ O PIOSENCE...

Wesoła, energiczna piosenka o charakterze wyliczanki, wprowadzająca dzieci w wakacyjny nastrój.

▶ PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Piosenki tej należy uczyć od refrenu, który po drugiej zwrotce powtarza się trzykrotnie. Nauczyciel powinien zwrócić uwagę dzieci na to, że przy powtórce następuje zmiana tonacji (należy powiedzieć dzieciom, że powtórkę refrenu będą śpiewać wyżej). To miejsce trzeba przećwiczyć kilka razy.

▶ WYKORZYSTANIE PIOSENKI

1. Uroczystość zakończenia roku szkolnego.
2. Granie akompaniamentu do piosenki.
 - Wspólne słuchanie piosenki *Słoneczne lato*.
 - Nauczyciel demonstruje akompaniament rytmiczny – klaszcze: uderzenie dłuższe, dwa uderzenia krótsze. Dzieci klaszczą wraz z nauczycielem.
 - Następnie nauczyciel rozdaje instrumenty perkusyjne: kołatki, grzechotki, bębenki, trójkąty, tambury i dzieci wspólnie wykonują akompaniament (do nagrania).

The background features a colorful illustration of children playing musical instruments and dancing. In the upper left, a child in a blue and white striped shirt plays a white drum. In the center, a child in a white shirt plays a pink saxophone. To the right, a child in a white shirt plays a white guitar. In the lower left, a child in a pink and orange patterned shirt plays a white drum. In the lower right, a child in a white shirt plays a white guitar. The scene is filled with musical notes and a festive atmosphere.

**ZABAWY MUZYCZNE
DO WYKORZYSTANIA PRZEZ CAŁY ROK**

ZABAWY MUZYCZNE DO WYKORZYSTANIA PRZEZ CAŁY ROK

Zaproponowane poniżej zabawy mogą być wykorzystywane zarówno podczas zajęć muzycznych, jak i codziennych tzw. momentów muzycznych. Zostały one pogrupowane ze względu na ich rodzaj i funkcje. Nauczyciel wybiera zabawy dowolnie, według uznania. Warto do nich wracać – powtarzać w oryginalnej wersji, zgodnie z sugestiami autorów, lub dokonywać modyfikacji.

ZABAWY RYTMICZNO-RUCHOWE

Zadaniem tych zabaw jest rozwijanie umiejętności muzycznych powiązane z doskonaleniem koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej, orientacji w przestrzeni oraz w schemacie ciała. Służą również rozwojowi aktywności uczniów i integracji grupy.

1. Maszeruj i licz!

Dzieci ustawiają się w kole – twarzami do środka koła – i rozpoczynają marsz. Maszerują tyle kroków, ile powie nauczyciel, np. dwa, trzy, cztery lub pięć, a potem wracają do punktu wyjścia.

2. Licz w myślach!

Dzieci klaszczą miarowo. Nauczyciel wypowiada liczbę, np.: *dwa, cztery*, do ośmiu, dzieci opuszczają tyle samo kłaśnieć. Powstałe w ten sposób paazy liczą w myśli.

Wskazówka: Uczniowie wyliczają paazy głośno, dopóki wszyscy nie opanują reguły tej zabawy.

3. Przebudzenie po zimie.

[A. Vivaldi, Wiosna, cz. 1](#) (początek 0:00–2:05)

- Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy: zwierzaki i ptaki. Grupy zbierają się, by wspólnie cieszyć się wiosennym słońcem. Zwierzaki wraz z radosnym, rytmicznym tematem początkowym wychodzą na środek sali, witają się, podają sobie ręce, poklepują po ramieniu czy plecach, przybijają piątkę lub „żółwika”.
- Mniej więcej w 30 sekundzie zmienia się charakter muzyki. Wtedy zwierzaki przykucają i wbiega grupa ptaków, która stara się opisać muzykę ruchem: naśladując lot i radosny świergot ptaków.

4. Korowód z kijkami.

Wybór muzyki należy do nauczyciela, ale może on także brać pod uwagę propozycje dzieci. Wszystkie zmiany figur dokonują się w związku z wyraźną zmianą przebiegu muzycznego – na sygnał, w wybranym fragmencie utworu lub w ustalonych odstępach czasu, np. co 4 kroki lub co 8 kroków. Kroki mogą być wolne albo szybkie, a także „rytmizowane” itp. Na początku zabawy dzieci ustawiają się w kole.

- Dzieci poruszają się, trzymając w prawej ręce kijki skierowane w dół (kijki należy uchwycić w połowie długości i trzymać na wysokości tułowia).
- W kolejnej sekwencji (sygnał lub zmiana w muzyce) uczniowie trzymają kijki tak jak laski. Uwaga: Podczas podpierania się kijkiem nie można zagłuszać muzyki stukaniem o podłogę.
- Następna sekwencja – dzieci unoszą kijki w górę, jak pochodnie.
- Potem kierują kijki do środka koła, tworząc kopułę.
- Dzieci zatrzymują się i opierają kijki o podłogę.
- Na koniec uczniowie „zamieniają” kijki w instrumenty. Pokazują, jak się gra np. na gitarze czy na puzonie.

5. Uroczyste korowody – przykłady muzyki.

- Korowód: marsz (dowolny).
- Ustawienia: rząd, szereg, pary, czwórki, wąż, koło.
- Przestrzeń: środek sali, wzdłuż ściany, w poprzek sali, na skos – od jednego rogu sali do drugiego.

6. Długo – krótko.

Próbujemy wykonywać różne czynności jak najdłużej:

- stać bez ruchu;
- skakać lub podskakiwać rytmicznie;
- wykonywać przysiady;
- chodzić na palcach lub piętach;
- wypuszczać powietrze na wybranej głosce, np. sssss, lub nabierać powietrze, np. na głosce fffff;
- tworzyć własne wypowiedzi z długich i krótkich ruchów swobodnych, np.:
 - liść spada z drzewa (listopad);
 - mróz ściska wodę w stawie (grudzień);
 - popisy defiladowe (listopad);
 - wygłupy literek (kwiecień).

II. ZABAWY ODDECHOWE, ORTOFONICZNE I ARTYKULACYJNE

Zabawy te kształtują i rozwijają głos dzieci oraz ich warsztat wokalny. Wpływają na świadome oddychanie i prawidłową artykulację oraz panowanie nad brzmieniem głosu, co jest ważne zarówno w śpiewie, jak i w mowie.

1. Zabawy ze śmiechem.

Tego typu zabawy stwarzają możliwość utrwalania pozytywnych treści poprzez nawiązanie do pogodnego nastroju oraz skojarzeń nie tylko muzycznych, lecz także pozamuzycznych. Czasem, by dobrze zacząć dzień lub poprawić atmosferę w klasie, wystarczy kilkuminutowe ćwiczenie, zagadka lub rozmowa. W ten sposób można rozpoczynać lekcje przez cały rok szkolny, także w następnych klasach. Dowcipy i kreowanie komicznych sytuacji to specjalność dzieci, nie będzie więc problemu z namówieniem ich do eksperymentowania w tym zakresie.

Ćwiczenia artykulacyjne i oddechowe – głoska „h”

- Nauczyciel taktuje na „dwa” i liczy w umiarkowanym tempie: *raz, dwa*. Na pierwsze *raz, dwa* dzieci nabierają powietrze nosem, na drugie – wypuszczają powietrze, wymawiając przeciągle głoskę „h”: *hhhhhh*. Powtarzają to zadanie 3–4 razy. Ćwiczenie można urozmaicić poszukiwaniem sylab i słów zaczynających się od głoski „h”, np. „hy” – *hhhhhy* (jak hymn), „hu” – *hhhhhuyu* (jak huragan), „ho” – *hhhhooo* (jak hokej), „he” – *hhhhhheeee* (jak herszt), „ha” – *hhhhhhaaa* (jak hak). To muzyczne działanie kończy się wspólną salwą śmiechu *forte* (głośno) aż do wyciszenia przez nauczyciela (*piano* – cicho).
- Dzieci kolejno prezentują swoje salwy śmiechu w dowolny sposób, a pozostali uczniowie starają się dokładnie je powtórzyć.

Powyższe zadania można wykonywać w grupach, w parach lub solo.

Lubimy śmiech

- Nauczyciel mówi: *Pokażcie, jak się śmiejecie* – dzieci prezentują wspólnie i indywidualnie, jak się śmieją: *cha, cha, cha; hi, hi, hi, hi; he, he; ho, ho, ho; hy, hy, hy; chłe, chłe...*
- Nauczyciel (lub wybrany uczeń) prosi dzieci: *Dopasujcie głośność śmiechu do ruchu moich rąk* (przybliżając i oddalając od siebie dłonie, steruje głośnością). Na innej lekcji nauczyciel dołącza dodatkowe parametry dźwięku:
 - pauzę (kładzie palec na ustach lub zasłania je ręką);
 - wysokość dźwięku (zarządza zmiany wysokości śmiechu, wznosząc i opuszczając ręce);
 - czas trwania dźwięku (prowokuje krótkie salwy śmiechu, energicznie unosząc zaciśniętą pięść) itd.
- *Kto potrafi zaśmiać się jak...* – bobasek, mama, tata, dziadek, czarownica (Baba-Jaga), Jaś i Małgosia (z radości, że wrócili do rodziców), Myszka Miki, Krecik i inne postaci z bajek i filmów wskazane przez dzieci.

Ćwiczenie to powinno trwać krótko. Nauczyciel musi zwracać uwagę na to, by dzieci opanowały terminy: głosy ciche–głośne, grube–cienkie, cisza (pauza) oraz nabyły umiejętności panowania nad śmiechem.

Wesoła partytura

Nauczyciel wybiera z dziećmi trzy najciekawsze i najśmieszniejsze „propozycje dnia”. Dzieci tworzą z nich w grupach (głos I, głos II i głos III) „sposób na dobry humor”. Nauczyciel zapisuje na tablicy legendę oraz „partyturę” i powierza jej wykonanie wyznaczonym grupom lub solistom, np.:

głos I: 1-----1----111----111-----1

głos II: ---2-----2-----2

głos III: -----33-----3-----3

Legenda:

1. krótki śmiech na pojedynczej sylabie „ha”;
2. zaraźliwy chichot;
3. rechotanie.

Uwaga: Partyturę można wykorzystać, podstawiając pod liczby trzy dowolne instrumenty perkusyjne. Można też ułożyć nową partyturę.

Zagadka – czyj to śmiech?

Jedno z dzieci, wybrane przez nauczyciela, śmieje się, a drugie (odwrócone tyłem do klasy) próbuje zgadnąć, kto się zaśmiał. Nauczyciel powinien dopilnować, by śmiało się tylko dziecko przez niego wskazane. Aby udało się przeprowadzić to zadanie, pozostali uczniowie muszą być cicho. To przy okazji dobre ćwiczenie uczące samokontroli i dyscypliny.

2. Ćwiczenia oddechowe.

Nauczyciel wydaje dzieciom polecenia:

- *Wspinamy się na palcach nóg, ręce w górze, próbujemy dotknąć sufitu;*
- *Wspinamy się na palcach nóg, ręce w górze (wdech), opadamy w dół (wydech);*
- *Syczymy, dyszymy, ziewamy itp.*

3. Ćwiczenia usprawniające narządy mowy:

- kręcenie językiem w jedną i drugą stronę (usta zamknięte), wypychanie językiem policzków – tzw. cukierek;
- cmoknięcie i uśmiech, prychnięcie, wyciąganie języka, próba dotknięcia nim brody, nosa.

4. Ćwiczenia z samogłoskami:

- bra, bre, bri, bro, bru, bry;
- tra, tre, tri, tro, tru, try;
- ja, je, ji, jo, ju, jy;
- la, le, li, lo, lu, ly itp.

III. ZABAWY Z ODGŁOSAMI

Zabawy te są z jednej strony poznawcze, z drugiej – utrwalające prawidłową dykcję i artykulację oraz rozpoznawanie, nazywanie i określanie głosów, odgłosów i brzmień. Wpływają korzystnie na analizę słuchową, kształtują wyobraźnię i pamięć. Dzieci odkrywają świat dźwięków wokół siebie oraz własne możliwości głosowe. Zdobywają nowe doświadczenia i wiedzę o instrumentach i ich brzmieniu.

1. Teatrzyk odgłosów.

Zabawy uwrażliwiające na dźwięki z otoczenia. Rozwijają wrażliwość muzyczną i wyobraźnię, poszerzają doświadczenia słuchowe, wzbogacają słownictwo i zdolność kontrolowania swojego głosu. Dzieci tworzą scenki z odgłosów i brzmień, z użyciem rekwizytów, towarzyszące pantomimie itp.

2. Zagadki – czyj to głos?

Karty pracy tworzone z obrazków i materiałów dostępnych na stronie *Naszego elementarza*. Nauczyciel wybiera z podręcznika obrazki, które dzieci będą ilustrować odpowiednimi odgłosami.

3. Słowniczek odgłosów (patrz [Materiały dodatkowe](#)).

To z jednej strony inspiracja i materiał do kreatywnych zabaw, a z drugiej – wsparcie dla uczniów z problemami logopedycznymi oraz dla tych, którzy mają trudności z wyrażaniem emocji lub z panowaniem nad emocjami. Nauczyciel może korzystać z niego do woli podczas tworzenia dźwiękowych opowieści.

4. Rozpoznawanie odgłosów zwierząt.

Nauczyciel rozdaje dzieciom kartki z rysunkami zwierząt (na następnej stronie). Zadaniem uczniów jest pokolorowanie zwierzęcia, którego głos usłyszą. Nauczyciel, zanim włączy następny odgłos, powinien zaprezentować dany odgłos 2–3 razy i dać uczniom czas na pokolorowanie rysunku.

[Patrz Materiały dodatkowe – odgłosy zwierząt](#)

5. Poznaj – rozpoznaj instrumenty.

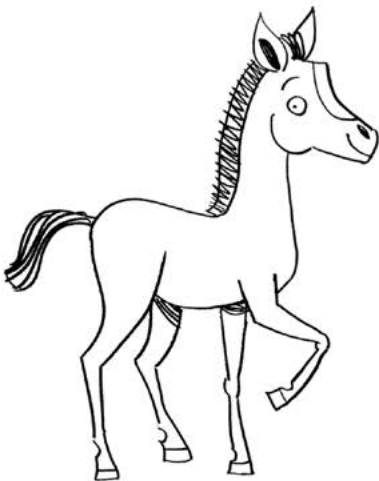
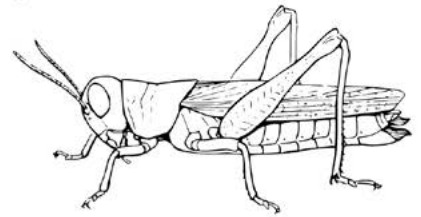
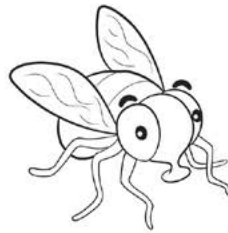
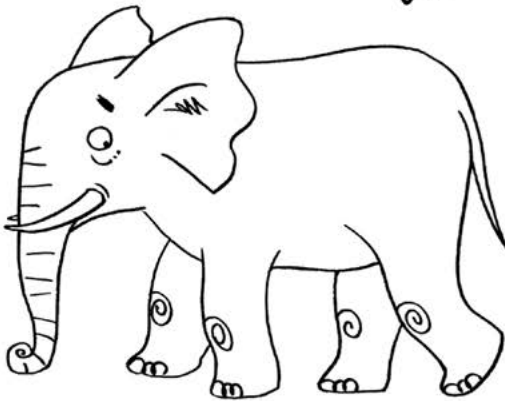
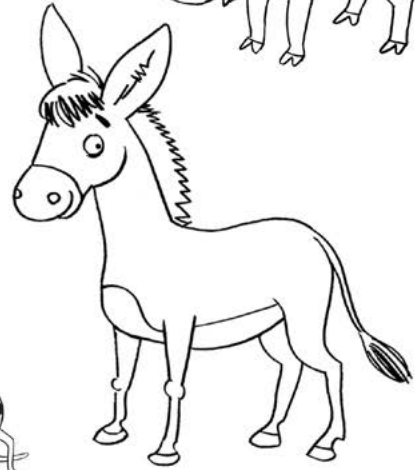
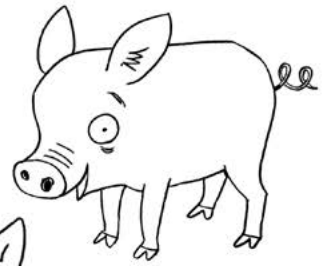
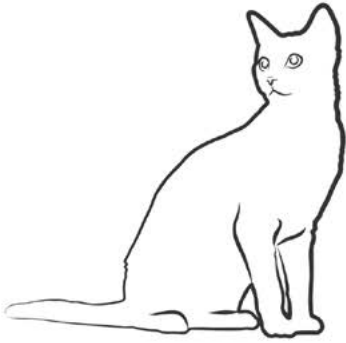
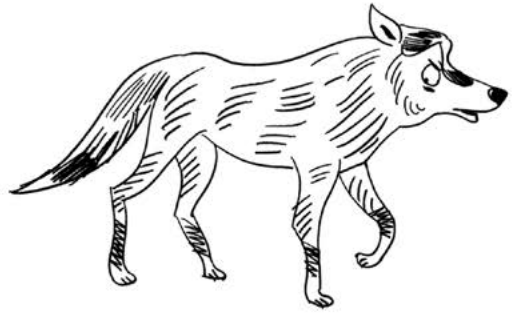
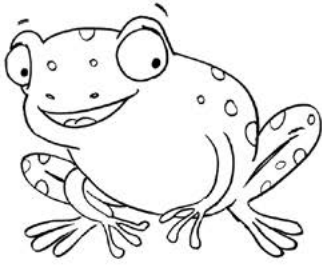
Jest to zabawa, którą można przeprowadzić z użyciem tablicy interaktywnej lub komputera. Dzięki niej uczniowie poznają i rozpoznają instrumenty, łącząc ich nazwy i wygląd z brzmieniem.

➔ ZASOBY SCHOLARISA: [ULICZNA ORKIESTRA](#)

6. Odgłosy pogody.

Jest to zabawa interaktywna doskonaląca rozpoznawanie odgłosów zjawisk atmosferycznych. Zadaniem dzieci jest przyporządkowanie odtwarzanych odgłosów do właściwych ilustracji.

➔ ZASOBY SCHOLARISA: [ODGŁOSY POGODY](#)

IV. ZABAWY UTRWALAJĄCE ZNAJOMOŚĆ CECH MUZYKI

Dzięki tym zabawom dzieci uczą się charakteryzowania muzyki oraz rozpoznawania jej podstawowych cech i elementów, takich jak: dźwięki krótkie i długie, wysokie i niskie, muzyka wolna i szybka, smutna i wesoła, głośna i cicha, muzyka, którą się gra, muzyka, którą się śpiewa.

Do przeprowadzenia zabaw będą potrzebne szklanki, patyczki oraz kartki: białe i kolorowe.

1. Dźwięki niższe i wyższe.

Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy. Następnie rozdaje szklanki z wodą (pierwsza grupa dostaje szklanki z mniejszą ilością wody, druga – z większą). Dzieci stukają delikatnie patyczkami w szklanki i zauważają różnice w wysokości dźwięków wydawanych przez poszczególne grupy. Jednocześnie sylabizując, grają na szklankach: *dźwię-ki wyż-sze, dźwię-ki wyż-sze* (grupa ze szklankami z mniejszą ilością wody); *dźwię-ki niż-sze, dźwię-ki niż-sze* (grupa ze szklankami z większą ilością wody).

Uwaga: Dzieci powinny wymawiać poszczególne sylaby zróżnicowaną wysokością głosu, w równym rytmie.

2. Dźwięki niższe i wyższe – krótsze i dłuższe.

Nauczyciel dzieli dzieci na dwie grupy i rozdaje szklanki wypełnione wodą (pierwsza grupa otrzymuje szklanki z mniejszą ilością wody, druga – z większą). Uczniowie komponują utwór: układają schemat rytmiczny, np. cztery patyczki (dźwięki krótsze) i dwie kolorowe kartki (dźwięki dłuższe) oraz szklanka z mniejszą ilością wody (dźwięki wyższe) i szklanka z większą ilością wody (dźwięki niższe). Można wpleść ciszę (biała kartka). Po ułożeniu schematu dzieci wykonują utwór.

3. Dźwięki dłuższe, dźwięki krótsze – obraz graficzny.

Dzieci naśladują kukanie kukułki. Następnie wyklaskują rytm kukania: klaszczą krótko i długo, zataczając dłońmi małe kółko (naśladują nauczyciela). Potem układają wspólnie zapis graficzny kukania za pomocą patyczków – dźwięk krótszy – i kolorowych kartek z bloku – dźwięk dłuższy.

4. Dźwięki dłuższe, dźwięki krótsze, cisza – obraz graficzny.

Dzieci wspólnie komponują utwór, używając patyczków (dźwięk krótszy) oraz kolorowych (dźwięk dłuższy) i białych kartek (cisza). Układają je w wymyślonej przez siebie kolejności. Następnie wykonują utwór na instrumentach perkusyjnych.

V. ZABAWY KREATYWNE – LABORATORIUM POMYSŁÓW MUZYCZNYCH

Zabawy kreatywne nie tylko rozwijają u dzieci zdolność twórczego myślenia, lecz także uczą różnych rodzajów improwizacji, zachęcają do podejmowania własnych działań i ośmielają do ich prezentacji na forum klasy.

1. Zagraj na strunie... i nie tylko.

Dwoje dzieci trzyma rozciągniętą między sobą cienką żyłkę lub gumkę (z pasmanterii). Trzecie dziecko, skierowane twarzą do klasy, tworzy na tym instrumencie „własny utwór”, pokazując jedynie różne sposoby grania oparte na kontrastach elementów muzycznych:

- szybko – wolno, pojedynczy krótki dźwięk, dłuższa pauza, kilka dźwięków następujących po sobie, znowu pauza, ale nie za długo, cała seria szybkich dźwięków na zmianę pojawiających się raz cicho, raz głośno itp.

Pozostałe dzieci obserwują ucznia i starają się grać w identyczny sposób na wykonanych przez siebie instrumentach strunowych, np. na gitarach zrobionych z pudełek po chusteczkach higienicznych i gumek czy na innych instrumentach (może to być np. instrument z patyczków po lodach – opis jego wykonania znajduje się w [Inspiracjach artystycznych, cz. 2, s. 8](#)).

Nauczyciel wyjaśnia dzieciom, że obecność takich elementów, jak melodia, rytm, głośność (dynamika), tempo, zmiany artykulacyjne (łączone lub oddzielane dźwięki), współbrzmienia oraz ich zmiany współtworzą muzykę. Bogactwo i pomysłowość w ich zastosowaniu decydują o atrakcyjności utworu.

2. Szalona orkiestra.

Zabawa kształtuje poczucie rytmu, metrum, precyzję i szybkość reakcji, uczy współpracy w grupie.

- Dzieci siadają na podłodze w kole. Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi dowolny instrument perkusyjny. Dzieci wspólnie wykonują rytm piosenki, tańca lub fragment zrytmizowanego wiersza zadany przez nauczyciela, po czym każde z nich oddaje swój instrument osobie siedzącej z prawej strony i jak najszybciej odbiera instrument od dziecka siedzącego z lewej strony. Muszą zdążyć wykonać tę czynność w określonym czasie narzuconym przez nauczyciela.
- Następnie uczniowie ponownie wykonują ten sam temat i przekazują instrument następnej osobie. Zabawa trwa tak długo, aż każde dziecko zagra na wszystkich instrumentach.
- Inna wersja tej zabawy: zamiast oddawać swój instrument, dzieci przesiadają się o jedno miejsce zgodnie z ustalonym wcześniej porządkiem. Tłem do tej zabawy może być także dowolna piosenka wybrana przez dzieci czy wygenerowany z keyboardu akompaniament rytmiczny lub zapętłony *loop* przygotowany wspólnie z dziećmi w muzycznym programie komputerowym.

Uwaga: Jeśli do zabawy zostanie wybrana muzyka klasyczna, warto dobrać temat rytmiczny w taki sposób, by nie zagłuszył utworu.

3. Muzyka na papierze – rysuję, co słyszę; słyszę, co narysowałam/narysowałem...

Zadanie to polega na tworzeniu obrazów na podstawie słuchanej muzyki. Mogą to być ilustracje nastroju, symbole brzmień, rytmów, linii melodycznej. Druga część zadania to tworzenie obrazów dźwiękowych do ilustracji oraz ścieżek dźwiękowych złożonych z odgłosów do narysowanych historyjek itp.

VI. ZABAWY STYMULACYJNE I RELAKSACYJNE

Podczas zajęć muzycznych istotne jest zróżnicowanie aktywności uczniów. Dlatego warto wprowadzać zabawy rozwijające koncentrację, wpływające na precyzję ruchu, wyciszające, ale również stymulujące i uwalniające nadmiar energii.

1. Wolno, szybko.

Nauczyciel włącza spokojną muzykę (np. *Jesień*, cz. 2, Adagio A. Vivaldiego) i razem z uczniami wykonuje następujące czynności:

- *zataczamy w powietrzu koła, najpierw duże, teraz małe: wolno, bardzo wolno, a teraz coraz szybciej i bardzo szybko;*
- *rysujemy linie i spirale, rozciągając pomału ręce na boki długo, dłuuuugo i baaaaardzo dłuuuuugo.*

Aby wzmocnić działanie odprężające tego ćwiczenia, można je wykonywać w pozycji leżącej.

Uwaga: Tłem do tego zadania może być również żywa, rytmiczna muzyka. Trzeba wtedy dostosować do niej tempo ćwiczeń. Wówczas zabawa spełni odmienną funkcję: pozwoli uwolnić nadmiar energii.

2. Lustro muzyki.

Dzieci w ciszy starają się naśladować (jak w lustrze) nauczyciela albo inne dziecko rysujące w powietrzu szlaczki, od lewej do prawej strony i odwrotnie oraz z góry na dół, na skos. Rysują okręgi różnej wielkości: nad głową, w kierunku ściany, sufitu, podłogi. Następnie próbują w taki sposób przedstawić różne dźwięki. Nauczyciel włącza muzykę, a dzieci mogą zaimprovizować ruch ilustrujący słyszane dźwięki pod kątem ich rytmu lub wysokości, linię melodyczną lub inne elementy muzyki.

Teraz ruch jest „odbiciem”, „lustrem muzyki”.

MATERIAŁY DODATKOWE

I. LISTA SAMPLI

1. Dźwięki do piosenek i zabaw

- ▶ PAJĄCZEK
- ▶ GITARA OSTINATO
- ▶ GITARA SOLO
- ▶ TAMBURYN
- ▶ TRĄBKI_CO TO ZA DZIEŃ?
- ▶ WIBRAFON BĘBENEK
- ▶ TEMAT_ALFABET
- ▶ EO-AO-EO
- ▶ HAMULEC
- ▶ KLAKSON
- ▶ PIKANIE SYGNALIZATORA
- ▶ DZWONKI
- ▶ FLET PICCOLO
- ▶ TRĄBKI_WSTĘP CO TO ZA DZIEŃ?
- ▶ TUBA
- ▶ WERBEL
- ▶ DREWIENKA
- ▶ FORTEPIAN_ZIMOWA JAZDA
- ▶ GLISSANDO_ZIMOWA JAZDA
- ▶ JANCZARY
- ▶ KSYLOFON_ZIMOWA JAZDA
- ▶ ORKIESTRA_ZIMOWA JAZDA
- ▶ TALERZ_ZIMOWA JAZDA

2. Odgłosy zwierząt

- ▶ BOCIAN
- ▶ KOŃ
- ▶ KOT
- ▶ KROWA
- ▶ MUCHA
- ▶ OSIOŁ
- ▶ PIES
- ▶ SŁOŃ
- ▶ SOWA
- ▶ ŚWIERSZCZE
- ▶ ŚWINIA
- ▶ WILK
- ▶ ŻABY

II. SŁOWNICZEK ODGŁOSÓW

Lista odgłosów to propozycja rozwiązań głosowych do zabaw ilustracyjno-dźwiękowych. Projektowanie obrazów muzycznych rozwija wyobraźnię, jednocześnie wspiera ćwiczenia aparatu mowy. Można w ten sposób realizować historyjki ruchowo-obrazkowo-dźwiękowe, zagadki, quizy, opowiadania, ilustracje wierszy i piosenek. Odgłosy mogą być też materiałem do krótkich zabaw dialogowych, powitanek itp.

1. Odgłosy związane ze zwierzętami

ARRRRA	papuga	KUM, KUM	żaba
AUUUUU...	wycie – wilk, pies	KWA, KWA	kaczka
BZZZ...	mucha, osa	MIAU, MIAU	kot
ĆWIR, ĆWIR	wróbek	MUUUUU...	krowa
GĘ, GĘ, GĘ	gęś	PATATAJ	jazda na koniu
GRRRUCHU	gołąb	PIP, PIP	kurczak
HAU, HAU	pies	RADE, RADE	ropucha
FRRRR...	fruwanie, odgłos skrzydeł	RECH, RECH	rehotanie – żaba, ropucha
IIHHHAAAA	rzenie – koń	SSSSSSSSSSSS...	żmija
KLE, KLE	bocian	UHU, UHU	sowa (puchacz)
KO, KO, KO	gdakanie – kura	UOU (WAW)	pies
KOK, KODAK	kura	WIT, WIT	jaskółka
KRA, KRA	wrona	WRRRR...	warczenie – pies, wilk
KUKURYKU	kogut		

LULI, LULI	usypianie	SSSSSS...	syczenie
OCH!	wzdychanie, zaskoczenie	SZA!	uciszenie
OHO!	niepokój, zdziwienie, podziw	SZAST-PRAST!	pośpiech
PAM, PAM, PAM...	odbijanie piłki	SZSZSZSZ...	szelest
PFFF...	dmuchanie	SZU!	rzut
PRRR...	stop	UCH!	wzdychanie
PSYT!	iskra	UFFF!	sapanie
RYMPS!	upadek	UUUUPS	spadanie

6. Terminy onomatopieczne

BRZĘK	PISK
CHLUPOT	PLUSK
CHROBOT	PUCH
CHRUPOT	RUMOR
CHRZĘST	SKRZYP
CMOKANIE	STUKOT
ĆWIERKANIE	SYK
DUDNIENIE	SZCZĘK
ECHO	SZELEST
FURKOT	SZMER
GRUCHOT	SZUM
GRZECHOT	ŚWIERGOT
GRZMOT	ŚWIST
GWIZD	TERKOT
HAŁAS	TRACH
HUK	TURKOT
HURGOT	TRZASK
KLEKOT	WARKOT
KOŁATANIE	WYCIE
ŁOMOT	ZGRZYT
ŁOSKOT	

7. Zaklęcia, wyliczanki i inne zabawy z abstrakcyjnymi zestawieniami i wyrażeniami asemantycznymi

ABRA-KADABRA	FIKU-MIKU
ENE, DUE, LIKE, FAKE	HOKUS-POKUS
ENTLICZEK, PENTLICZEK	SIM SALA BIM
EPI, PEPI, BITE, BLAU	TIRLI, MIRLI

8. Samogłoski i ich zestawienia

proste: A, E, I, O, U, Y
 złożone: Y-A-Y-A, U-A-U-A, O-U-O-U, I-E-I-E itp.

III. LISTA UTWORÓW DO SŁUCHANIA

- [Bach J.S., *Badinerie* \(flet\) – końcowy fragment od ok. 18:09](#)
- [Chopin F., *Walc Des-dur Minutowy*](#)
- Copland A., *Kot i mysz*
- [Czajkowski P., *Walc kwiatów*](#)
- Garztecka I., *Taniec muszek*
- [Grieg E., *Poranek* \(początek suity\)](#)
- [Joy To The World](#) (melodia tradycyjna)
- Marsz w wykonaniu orkiestry wojskowej

- [Mazurek Dąbrowskiego](#)
- Mazurek B., *Taniec kotów* z cyklu *Sny dziecięce*
- Mazurek B., *Rozmowa zegarów* z cyklu *Sny dziecięce*
- Mozart W.A., *Bułeczka z masłem*
- [Mozart W.A., Marsz turecki z Sonaty fortepianowej A-dur, cz. III](#)
- [Musorgski M., Obrazki z wystawy, Gnom](#)
- [Musorgski M., Obrazki z wystawy, Taniec kurcząt w skorupkach](#)
- Noskowski Z., *krakowiak Skowroneczek śpiewa*
- Prokofiew S., *Marsz koników polnych*
- [Rimski-Korsakow N., Lot trzmiela](#)
- [Saint-Saëns C., Karnawał zwierząt, Łabędź](#)
- [Saint-Saëns C., Karnawał zwierząt, Słoń](#)
- Schubert F., *Pszczółka*
- Schumann R., *Baśń zimowa*
- [Strauss J., Polka Pizzicato](#)
- Szymanowski K., *Krakowiak*
- Vivaldi A., *Cztery pory roku: Wiosna, Lato, Jesień, Zima* – tło do zabaw na każdą porę roku

Utwory J.S. Bacha, E. Griega, W.A. Mozarta, M. Musorgskiego (*Obrazki z wystawy, Gnom*), C. Saint-Saënsa, J. Straussa i A. Vivaldiego (*Lato, Jesień, Zima*) dostępne dzięki uprzejmości serwisu edukacyjnego Muzykoteka Szkolna.

POLECANE LINKI:

[Muzeum Dźwięku](#)

[Muzykoteka Szkolna](#)

[Narodowy Instytut Fryderyka Chopina](#)

[Scholaris – portal dla nauczycieli](#)

IV. SŁOWNICZEK TERMINÓW MUZYCZNYCH

allegro – określenie tempa: prędko, wesolo

andante – określenie tempa: w tempie kroku (z wł. dosłownie: „iść”)

canto – śpiew

moderato – określenie tempa: umiarkowanie

mormorando (z wł. „mrużąc”) – śpiew z zamkniętymi ustami na głosce „m”

notacja perkusyjna – pojawiające się w niektórych piosenkach nuty, które zamiast tradycyjnej główki mają „x” – służą one do wykonywania gestodźwiękami rytmów towarzyszących śpiewaniu

ostinato – (z wł. „uporczywie”) – stale powtarzający się fragment melodyczny, rytmiczny lub harmoniczny

parlando (z wł. „mówiąc”) – śpiewna recytacja tekstu

partytura – zbiór poszczególnych głosów (partii) w utworze wokalnym lub instrumentalnym

prozodia – właściwa relacja akcentów słownych i muzycznych, które powinny być zgodne

sample – gotowe brzmienia do różnorodnego wykorzystania; nagrane dźwięki długie i krótkie, ciche i głośne, szybkie i wolne, łączone i odrywane... do chodzenia i do podskoków

transpozycja – przeniesienie melodii w górę lub w dół (do różnych tonacji)

V. AUTORZY I WYKONAWCY PIOSENEK**NO TO CO?****Muzyka:** Jerzy Hamerski**Słowa:** Maria Szypowska**Wykonanie:** Łejery ze Szkoły nr 83 im. Emilii Waśniowskiej w Poznaniu**WŁAŚNIE MY****Muzyka:** Jerzy Hamerski**Słowa:** Marcin Przewoźniak**Wykonanie:** Łejery ze Szkoły nr 83 im. Emilii Waśniowskiej w Poznaniu**W NASZEJ KLASIE JAK W RODZINIE****Muzyka:** Mariusz Matuszewski**Słowa:** Marcin Przewoźniak**Wykonanie:** Łejery ze Szkoły nr 83 im. Emilii Waśniowskiej w Poznaniu**LEWO, PRAWO, LEWO****Muzyka, aranżacja:** Ewa Jakubowska**Słowa:** Maria Lorek**Wykonanie:** grupa pod kierunkiem p. Gabrieli Konarzewskiej, partie solowe – Gabriela Nasfeter**JESIENNE POPOŁUDNIE****Muzyka:** Mariusz Matuszewski**Słowa:** Emilia Waśniowska**Wykonanie:** Łejery ze Szkoły nr 83 im. Emilii Waśniowskiej w Poznaniu**CO TO ZA DZIĘŃ?****Muzyka:** Ewa Jakubowska**Słowa:** Małgorzata Szyszko-Kondej, Ewa Jakubowska**Aranżacja:** Ireneusz Dreger, Ewa Jakubowska**Wykonanie:** uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 212 im. Krystyny Krahełskiej pod kierunkiem p. Katarzyny Mściwujewskiej, partie solowe – Aleksandra Ziska i Mateusz Machnowski**ZIMOWA JAZDA****Muzyka:** Ewa Jakubowska**Słowa:** Dariusz Hyska**Aranżacja:** Ireneusz Dreger**Wykonanie:** grupa pod kierunkiem p. Gabrieli Konarzewskiej, partie solowe – Lena, Nela, Pola i Gabriela Konarzewskie**ZEGAR I CZAS****Muzyka:** Mariusz Matuszewski**Słowa:** Maria Lorek**Wykonanie:** Łejery ze Szkoły nr 83 im. Emilii Waśniowskiej w Poznaniu**PACHNĄCA WIOSNA****Muzyka i aranżacja:** Krzysztof Maciejowski**Słowa:** Anna Kwiecińska-Utkin**Wykonanie:** dzieci z klasy IV Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych w Bielsku-Białej – Natalia Bargieł, Gabriela Dudziak, Maria Gawęda, Weronika Krzyżowska, Julia Lahutta, Jan Marek, Marianna Michasiów, Szczepan Mucha, Zuzanna Wajdzik;

dzieci z zespołu Włóczykije z Bielska-Białej – Maja Kwiatkowska, Adam Mirecki, Konrad Paw, Karina Skwarczyńska

ALFABET

Muzyka: Ewa Jakubowska

Słowa: Agnieszka Frączek

Aranżacja: Ireneusz Dreger, Ewa Jakubowska

Wykonanie: wychowankowie MDK Mokotów pod kierunkiem p. Ewy Jakubowskiej, partie solowe – Jagna Jasiewicz, Katarzyna Tarczoń;
uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 212 im. Krystyny Kraheleskiej pod kierunkiem p. Katarzyny Mściwujewskiej, partie solowe – Natalia Kołacińska, Aleksandra Ziska

PŁYNIE WISŁA, PŁYNIE

Muzyka: Kazimierz Hoffman

Słowa: Kazimierz Hoffman, Edmund Wasilewski

Aranżacja: Krzysztof Maciejowski

Wykonanie: dzieci z klasy IV Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych w Bielsku-Białej – Natalia Bargieł, Gabriela Dudziak, Maria Gawęda, Weronika Krzyżowska, Julia Lahutta, Jan Marek, Marianna Michasiów, Szczepan Mucha, Zuzanna Wajdzik;
dzieci z zespołu Włóczykije z Bielska-Białej: Adam Mirecki, Konrad Paw, Karina Skwarczyńska

MALOWANE BAJKI

Muzyka i aranżacja: Krzysztof Maciejowski

Słowa: Anna Kwiecińska-Utkin

Wykonanie: Maja Kwiatkowska (solistka);

dzieci z klasy IV Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych w Bielsku-Białej – Natalia Bargieł, Gabriela Dudziak, Maria Gawęda, Weronika Krzyżowska, Julia Lahutta, Jan Marek, Marianna Michasiów, Szczepan Mucha, Zuzanna Wajdzik;
dzieci z zespołu Włóczykije z Bielska-Białej – Adam Mirecki, Konrad Paw, Karina Skwarczyńska

SŁONECZNE LATO

Muzyka i aranżacja: Szymon Bartosz Putkiewicz

Słowa: Anna Gołębicka

Wykonanie: Tonia Kijanowska, Karol Kwiatkowski, Maja Kwiatkowska, Bruno Putkiewicz

JAM JEST DUDKA

Aranżacja: Piotr Rychlec, Paweł Steczkowski

Wykonanie: Damian Kurasz (gitara), Łukasz Moskal (instrumenty perkusyjne), Piotr Rychlec (akordeon), Jarek Spątek (trąbka), Darek Sprawka (puzon), Kamilla Steczkowska (śpiew), Krystian Steczkowski (śpiew), Krystyna Steczkowska (skrzypce), Marcin Steczkowski (skrzypce, saksofon altowy), Maria Steczkowska (śpiew), Paweł Steczkowski (kontrabas), Róża Steczkowska (śpiew solo)

Realizacja dźwięku: Piotr Rychlec, Mikołaj Wierusz

Producent muzyczny: G.P. Mimofon